

“ONLAR KALSIN, BİZ GİDİYORUZ!” BİRLEŞİK KRALLIK BAĞIMSIZLIK PARTİSİ’NİN SÖYLEMLERİNDE POPÜLİZM VE AVRUPA ŞÜPHECİLİĞİ

Ebru Ece ÖZBEY¹
Özgehan ŞENYUVA²
Araştırma Makalesi³

Öz

Bu makale, Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin (UKIP) ve partiye uzun süre liderlik eden Nigel Farage'ın Brexit referandumu öncesi söylemlerinde bir siyasi aktör olarak Avrupa Birliği'ne (AB) ve bir fikir ya da süreç olarak Avrupa bütünleşmesine ilişkin konuları nasıl “çerçevelediğini” son yıllarda popülizm literatüründe giderek ağırlık kazanan fikrîsel kavramsal yaklaşım bağlamında ampirik olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. 2013 ve 2015 yılları arasında UKIP ve Farage adına partinin resmi internet sayfasında paylaşılan tüm yazılı belgelerin çerçeveleme analizi yaklaşımıyla kodlanmasıyla tamamlanan niteliksel içerik analizi, çerçeveleri temel yapısal öğelerine (tanı, çözüm, amaç) ayırarak ve dört farklı tematik boyutta (siyasi, ekonomik, kültürel, hukuki) tespit etmekte ve bahsi geçen tüm aktörleri “Biz” ve “Onlar” ikili ayrımında kategorilere ayırmaktadır. Makale, söylemlerde AB'nin “Onlar” kategorisinde en başta yer aldığını ve Avrupa bütünleşmesinin üç ana çerçeve altında ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu üç çerçeve, AB Üyeliğinin Faydaları/Maliyetleri, Ulusal Egemenlik ve Britanya Kimliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Popülist Sağ Partiler, Avrupa Şüpheliği, Brexit, Avrupa Birliği

¹ Doktora Öğrencisi, Uluslararası Max Planck Ekonominin Sosyal ve Siyasi İnşası Araştırma Okulu (IMPRS-SPCE), E-Posta: ee@mpifg.de ORCID: 0000-0002-6564-1824

² Doçent Doktor, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-Posta: senyuva@metu.edu.tr ORCID: 0000-0003-2433-0736

³ Bu çalışma, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Çalışmaları Anabilim Dalı'nda Eylül 2016 tarihinde tamamlanan yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Makalenin Gönderilme Tarihi:15/03/2020 Kabul Edilme Tarihi: 30/09/2020

“They Can Stay, But We Are Leaving!” Populism and Euroscepticism in the Discourse of the UK Independence Party

Abstract

This paper sets out to empirically assess the ways in which the United Kingdom Independence Party (UKIP) and the long-time party leader Nigel Farage “framed” the issues concerning the European Union (EU) as a political actor and European integration as an idea or a process in their rhetoric prior to the Brexit referendum. It uses the ideational approach to the concept of populism, which has been gaining growing prominence in the populism literature in recent years. The frame analysis of all textual documents which were shared on behalf of the UKIP and Farage on the Party’s official website between 2013 and 2015 identifies the discursive frames through their constitute elements (diagnosis, prognosis, motivation) and under four thematic dimensions (political, economic, cultural, legal) while categorizing all of the actors that are addressed in the rhetoric under the dichotomy of “Us” versus “Them”. In conclusion, the article reveals that the EU is the most-referred actor under the “Them” category and that the European integration is addressed through three master frames: Costs/Benefits of EU Membership, National Sovereignty, and British Identity.

Keywords: *Populism, Populist Right Parties, Euroscepticism, Brexit, European Union*

Giriş

Sosyal bilimlerde bir kavram olarak yaklaşık yüz elli yıl önce ortaya çıkan popülizm, günümüzde tüm dünyayı etkisi altına alan bir olgu haline gelmiştir. Geleneksel sağ-sol kutuplaşmalarının ve sınıf temelli ideolojik bölünmelerin ötesine geçen ve son 30 yıldır Asya’dan Amerika’ya, Afrika’dan Avrupa’ya birçok farklı coğrafyada eş zamanlı yükselen popülizmin derinden etkilediği ülkelerden biri de Birleşik Krallık’tır. Nitekim, 23 Haziran 2016 tarihinde Birleşik Krallık’ın Avrupa Birliği (AB) üyeliğinin devamına ilişkin halk oylamasıyla başlayan ve taraflar arasında aşılabilir diplomatik çıkmazlara, iki başbakanın istifasına, erken seçimlere ve parlamentonun -kısa süreli de olsa- askıya asılmasına kadar giden Brexit sürecini fitilleyen unsurlar arasında popülizmin adı sıklıkla zikredilmediğidir⁴.

⁴ Brexit ve popülizm ilişkisine dair güncel çalışmalar için bkz. Christopher Browning, “Brexit Populism and Fantasies of Fulfilment”, *Cambridge Review of International Affairs* 32, no 3 (2019): 222-244, DOI: 10.1080/09557571.2019.1567461; David Marsh, “Populism and Brexit,” içinde *Authoritarian Populism and Liberal Democracy*, ed. Ivor Crewe ve David Sanders (Palgrave Macmillan, 2020), 73-86; Pippa Norris ve Ronald Inglehart, *Cultural*

Bu çalışma, Brexit tartışmaları sırasında özellikle öne çıkan ve ayrılma yanlısı kampanyalarda başı çeken popülist sağ Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi'nin (UKIP) bir aktör olarak Avrupa Birliği'ne ve bir fikir ya da süreç olarak Avrupa bütünleşmesine dair söylemlerini çerçeve analizi yaklaşımıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Birleşik Krallık siyasetinde popülizm elbette ki UKIP'le sınırlı değildir. Aksine, popülist öğeler içeren söylemlerin hem Britanya Ulusal Partisi gibi görece küçük, radikal partiler hem de İşçi Partisi ve Muhafazakar Parti gibi anaakım partiler tarafından dönem dönem benimsendiği bilinmektedir⁵. Öte yandan, kuruluşundan bu yana tek-sorun (*single-issue*) siyaseti yürüten ve sert bir Avrupa-karşıtı (*Hard Eurosceptic*) olan bu popülist partinin söylemlerini derinlemesine incelemek, bir yandan popülizmin sağ siyasi görüşteki dışavurumunu diğer yandan popülizmin Avrupa şüphesizliğiyle iç içe geçtiği karmaşık ilişkiyi anlamak açısından son derece önemlidir. Brexit'in siyasi bir çılgınlık olarak görüldüğü dönemden kampanya sürecine kadar ve hatta kampanya sürecinde dahi Brexit yanlısı siyasi söylemlerin içeriği, tarzlarının gölgesinde kalmıştır. Nigel Farage'ın özellikle Avrupa Parlamentosu'nda sergilediği sansasyonel, suçlayıcı ve karşı tarafı kışkırtmaya yönelik kişisel gösterileri hakkında sıkça konuşulsa da, kendisinin ve partisinin yıllar içinde odaklandıkları konular ve inşa ettikleri savlar yeterince incelenmemiştir. Keza, AB'den çıkma yönünde oy kullananların AB hakkındaki bilgi yetersizlikleri, Brexit yanlısı siyasetçilerin ve yorumcuların kampanya süresince dönem dönem kullandıkları yanlış ve yanıltıcı bilgiler⁶ üzerine de çalışmalar yapılmıştır. Ancak eksik kalan nokta, UKIP ve Nigel Farage'ın, kendi seçmen tabanında olsun ya da olmasın, ortalama vatandaşlara aktardığı söylem ve bu söylemi oluşturan temel unsurların kapsamlı analizi olmuştur. Kısaca, siyasi bir gösteri, sağ popülist bir şaka olarak görülen bu marjinal hareket, ulusal seçimlerde asla ulaşamadığı etki alanına, kuruluş amacı olan Brexit gündemi ile ulaşarak yıllar içinde geliştirdiği söylemi kitlelere dinletmeyi başarmış ve hatta AB geneline yansıyan bir akımı başlatmış olsa da, halen mercek altına alınıp incelenmeyi beklemektedir.

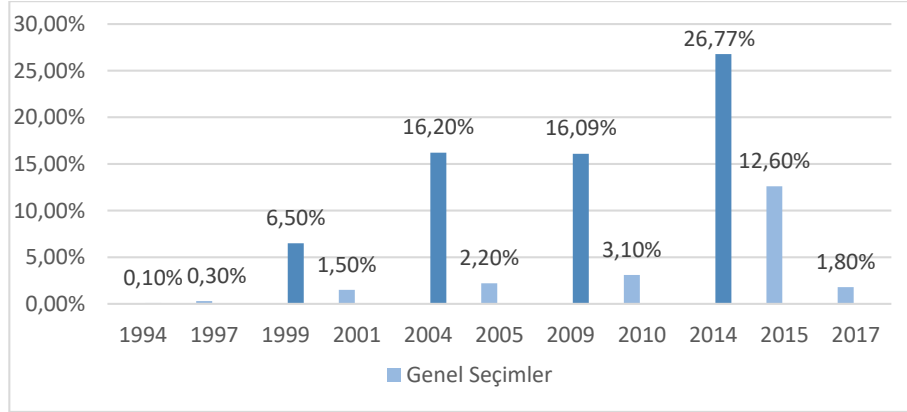
UKIP, kuruluşundan Brexit oylamasına kadar geçen süreçte hem ulusal seçimlerde hem de Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde oy oranını

Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism (Cambridge: Cambridge University Press, 2019).

⁵ Birleşik Krallık siyasi partilerinin seçim manifestolarında ölçülen popülizm seviyeleri ve popülizmin “bulaşıcı” etkisi için bkz. Matthijs Rooduijn, Sarah L. de Lange, ve Wouter van der Brug, “A Populist Zeitgeist? Programmatic Contagion by Populist Parties in Western Europe”, *Party Politics* 20, no 4 (2014): 563-575, DOI: 10.1177/1354068811436065.

⁶ Türkiye'nin kısa sürede AB üyesi olacağı ve Türkiye'den milyonlarca kişinin AB ve Birleşik Krallık'a göç edecekleri en bilinenlerden biridir.

düzenli olarak artırsa da (Figür 1), dar bölge seçim sistemi sebebiyle Avam Kamarası'nda önemli bir varlık gösterememiştir. Partinin 2017 Genel Seçimleri'nde yaşadığı hezimet ve karizmatik lider Nigel Farage'ın istifa ederek UKIP'e görüş olarak çok benzeyen Brexit Partisi'ni kurması da UKIP'in yakın gelecekteki seçimlerde ivme kaybedeceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, UKIP'in Brexit öncesinde giderek artan popülaritesi ve hem geçmiş seçimlerde hem de halk oylamasında gördüğü destek, partinin savlarının seçmenler arasında karşılık bulduğunu ispat etmektedir. Nigel Farage'ın ve UKIP'in 2014-2019 döneminde Avrupa Parlamentosu'nda 24 vekille Birleşik Krallık partileri arasında en büyük temsiliyete sahip olması⁷, Avrupalı diğer sağ popülist partilerle kurdukları yakın ilişkiler ve merkezdeki siyasi partileri kendi tezlerine yaklaştırma eğilimleri⁸ de bu partinin söylemlerini yakından incelemeyi gerekli kılmaktadır.

Figür 1. UKIP'in Yıllar İçerisinde Aldığı Oy Oranları (1994-2017). Kaynak: parliament.uk

Popülist ve Avrupa şüpheci bir sağ parti olarak UKIP'in ve dönemin parti lideri Nigel Farage'ın AB'ye ve Avrupa bütünleşmesine ilişkin dile getirdikleri sorunları, çözümleri ve beklentileri mercek altına almak ve bu bağlamda atıfta buldukları aktörleri, özellikle de AB'yi nasıl

⁷ Aynı durum 2019-2024 döneminde oyların yaklaşık üçte birini kazanan ve 27 vekil çıkaran Brexit Partisi için de geçerlidir. Bkz. "2019 European Election Results", *European Parliament*, Erişim Tarihi: Aralık 20, 2019, <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en/united-kingdom>.

⁸ Yapılan çalışmada Birleşik Krallık seçilen beş ülke içerisinde anaakım siyasi partilerde popülizm seviyesinin arttığı tek ülke olarak öne çıkmış, ancak yazarlar bunun popülizmin bulaşıcı etkisinden olabileceği gibi ülkedeki parti ve seçim sistemlerinden de kaynaklanabileceğinin altını çizmiştir. Daha fazla bilgi için bkz. Rooduijn, de Lange ve Brug, "A Populist *Zeitgeist*?", 568.

sınıflandırdıklarını çözümlmek yalnızca Britanya özelinde değil, UKIP benzeri partiler etkisinde önemli bir dönüşüm geçirmekte olan Avrupa siyaseti için de önemli çıktılar sağlayacaktır. Günümüzde hükümetler kurarak, koalisyonlarda yer alarak, üst düzey ofislerde görev yaparak muhalefet etmenin ötesine geçen; siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda kurumsal yapıları, mevzuatları ve örgütsel dinamikleri doğrudan ya da dolaylı yollardan değiştirme kapasiteleri bulunan popülist siyasi güçlerin düşünce yapılarını ve tutumlarını anlamak, bu güçlerin söylemlerini analiz etmekten geçmektedir.

Bu amaçla bu çalışmanın ilk bölümünde popülizm kavramına çağdaş yaklaşımlar kısaca özetlenerek, çalışmada yararlanılan popülizm tanımının kuramsal ve kavramsal çerçevesi, Avrupa özelinde kurulacaktır. Avrupa çalışmaları literatürü ve gündelik siyasi söylemde son dönemin bu en popüler kavramının geçmişten bugüne gelişimi özetlendikten sonra sağ ideoloji özelinde popülizm ve Avrupa şüpheciliği ilişkisi incelenecek, akabinde ise çerçeve analizi yaklaşımının çalışmada ne şekilde uygulandığı özetlenecektir. Dördüncü ve beşinci bölümlerde içerik analizinin çıktılarına yer verilecek, son bölümde ise bu çıktıların sonuçları tartışılacaktır.

I. Popülizm’in Kavramsal ve Kuramsal Çerçevesi: Fikirsal (Ideational) Yaklaşım

Günümüzde “zamanın ruhunu”⁹ teşkil ettiği iddia edilen popülizmin 19. yüzyılın ortalarına dayanan uzun bir geçmişi bulunmaktadır¹⁰. Özellikle son dönemde olumsuz çağrışımları beraberinde getiren bir hüviyet kazanıp, siyasi manipülasyonla, ajitasyonla ve dezenformasyonla ilişkilendirilse de, yıllar içinde birbirinden oldukça farklı partileri, liderleri ve toplumsal hareketleri tanımlamakta kullanılan bu kavramın¹¹ literatürde kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz alt-anlamlar taşıdığı görülmektedir. Popülizm, bazen kelime anlamına uygun bir şekilde gücünü halktan, özellikle de köylü ve işçi

⁹ Cas Mudde, “The Populist Zeitgeist”, *Government and Opposition* 39, no 4 (2004): 541-563, DOI: 10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x.

¹⁰ Carlos de la Torre, “Global Populism: Histories, Trajectories, Problems, and Challenges,” içinde *Routledge Handbook of Global Populism*, ed. Carlos de la Torre (New York: Routledge, 2019), 1-28; Cristóbal Rovira Kaltwasser et al., “Populism: An Overview of the Concept and the State of the Art,” içinde *The Oxford Handbook of Populism*, ed. Cristóbal Rovira Kaltwasser et al., (Oxford: Oxford University Press, 2017), 1-24.

¹¹ ABD’de Halk Partisi (*People’s Party*), McCarthyizm, Yeni Düzen (*New Deal*) ve Çay Partisi (*Tea Party*); Rusya’da Narodniki, Avrupa’da Boulangizm ve Poujaizm, Latin Amerika’da Peronizm ve Chavezizm bunlara örnek verilebilir.

sınıflarından alan ilerlemeci taban örgütlenmelerini ifade ederken¹² bazen de önyargılı, kuruntulu ve komplocu siyasi görüşlere ya da klientalizm ve nepotizmle harmanlanmış kısa-vadeli iktisadi teşebbüslere işaret etmektedir¹³.

Popülizm üzerine yapılan akademik çalışmaların sayısı son dönemde katlanarak artmış olsa da bu kavramın yalnızca tanımı üzerine değil, özü ve yararlılığı üzerine dahi tartışmalar halen sona ermiş değildir¹⁴. Popülizm, bugün bile farklı akademik disiplinler altında üretilmiş *ad hoc* tanımlamaları olan, muğlak ve ikircikli bir kavram olarak kalmaya devam etmektedir. Yakın dönemli çalışmalara bakıldığında popülizmin bir tür “siyasi akıl/mantık”¹⁵ olarak, “siyasi söylem”¹⁶ olarak, “siyasi iletişim stili”¹⁷ olarak, “siyasi strateji”¹⁸ olarak ya da bir “özdeşleşme biçimi”¹⁹ (*mode of identification*) olarak tasvir edildiği farklı operasyonel tanımlamalara rastlamak mümkündür. Ne yazık ki süregiden bu derin kavramsal tartışmaları her yönüyle ele almak, bu çalışmanın kapsamının ötesine geçmektedir. Dolayısıyla bu bölümde popülizmin farklı tanımlarına odaklanılmasındansa çalışmada yararlanılan ve literatürde baskınlığı giderek artan fikirsel (*ideational*) kavramsal yaklaşımın tanıtılması tercih edilmiştir.

Cas Mudde, Cristóbal Rovira Kaltwasser, Kirk Hawkins gibi tanınmış teorisyenlerin öncülük ettikleri fikirsel yaklaşım, popülizmi “zayıf-merkezli (*thin-centered*) bir ideoloji” olarak olarak tanımlanmaktadır²⁰. Bu kavramsal

¹² Örneğin bkz. Michael Kazin, *The Populist Persuasion: American History*, (Ithaca: Cornell University Press, 1995); Charles Postel, *The Populist Vision*, (New York: Oxford University Press, 2007).

¹³ Richard Hofstadter, *The Age of Reform: From Bryan to FDR*, vol. 95, (New York: Vintage, 1955).

¹⁴ Cas Mudde, “An Ideational Approach,” içinde *The Oxford Handbook of Populism*, ed. Cristóbal Rovira Kaltwasser et al., (Oxford: Oxford University Press, 2017), 27.

¹⁵ Ernesto Laclau, *On Populist Reason*, (London: Verso, 2007).

¹⁶ Yannis Stavrakakis, “Discourse Theory in Populism Research”, *Journal of Language and Politics* 16, no 4 (2017), 523-534. DOI:10.1075/jlp.17025.sta.

¹⁷ Jan Jagers ve Stefaan Walgrave, “Populism as Political Communication Style: An Empirical Study of Political Parties' Discourse in Belgium”, *European Journal of Political Research*, 46, no 3, (2007), 319-345. DOI: 10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x; Benjamin Moffitt ve Simon Tormey, “Rethinking Populism: Politics, Mediatization and Political Style”, *Political Studies* 62, no 2, (2014): 381-397. DOI: 10.1111/1467-9248.12032.

¹⁸ Kurt Weyland, “Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics”, *Comparative Politics* 34, no 1 (2001): 1-22. DOI: 10.2307/422412.

¹⁹ Francisco Panizza, “Introduction: Populism and Mirror of Democracy,” içinde *Populism and Mirror of Democracy*, ed. Francisco Panizza, (London: Verso, 2005), 1-31.

²⁰ Cas Mudde, “The Populist Zeitgeist”; Cas Mudde, *Populist Radical Right Parties in Europe*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2007); Cas Mudde ve Cristóbal Rovira Kaltwasser, “Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America”, *Government and Opposition* 48, no 2, (2013): 147-174. DOI:

yaklaşım, literatürdeki diğer yaklaşımlardan savları bir araya getirirken aynı zamanda popülizmi bir yelpaze (*spectrum*) olarak tasvir ederek bu alanda ölçümler yapılabilmesine olanak sağlayan yöntemsel araçlar sunmaktadır²¹. Buna göre popülizm, yalnızca iki yapısal unsurun²², halk-merkezciliğin (*people-centrism*) ve elit karşıtlığının (*anti-elitism*), aynı anda ve birlikte tespit edilmesiyle tanımlanan bir fikirler dizisi olup²³, muhtelif siyasi aktörlerde (kişi, parti, kurum vb.) farklı düzeylerde tespit edilebilmektedir.

Fikirsal yaklaşıma göre popülizm, güçlü-merkezli (*thick*) ideolojiler gibi kapsamlı bir eylem programını ya da dünya görüşünü savunmaz²⁴. Bu zayıf-merkezli ideoloji, bazı temel şemaları içinde barındırır ve tıpkı bir bukalemun gibi farklı parti ailelerinde farklı renklere bürünerek²⁵ birlikte var olduğu ana ideolojiye ya da ortaya çıktığı coğrafyaya göre “dışlayıcı” ya da “kapsayıcı” alt tiplere ayrılır²⁶. Bu nedenle popülizmi tek bir parti ailesiyle ilişkilendirmek mümkün değildir, ancak popülizmin her ideolojiden siyasi aktörler için tanımlayıcı unsur olması mümkündür. Zira popülist sağ ideoloji, anaakım sağ ideolojiden de popülist sol ideolojiden de ontolojik olarak farklıdır. Diğer bir ifadeyle, popülist söylemlerde bulunan, dolayısıyla popülist addedilen yabancı karşıtı radikal sağ partiler de, PODEMOS ve SYRIZA gibi anti-emperyalist taban örgütlenmeleri de, Latin Amerika’daki sosyalist, otokratik liderler de popülisttir; ancak bu yapılanmaların popülizmleri birbiriyle aynı değildir.

Genel anlamıyla popülizm, toplumu manişist (*manichaeen*) bir anlayışla iki homojen karşıt gruba ayırır ve siyaseti bir yanda iyiliği diğer yanda kötülüğü temsil eden bu iki grup arasında süregelen bir mücadele olarak görür²⁷. Popülist ideolojiye göre, bu gruplardan “saf ve temiz halk”, siyaseti kendi bencil menfaatleri için bir araç haline getiren “yozlaşmış elitler” tarafından sürekli ihanete uğramaktadır. Dahası, söz konusu ayrıcalıklı elit azınlığın yalnız kendi çıkarlarını gözetten siyasi tutumları sebebiyle sıradan vatandaşların iradesi (ya da genel/millî irade, *volonté générale*) demokratik

10.1017/gov.2012.11; Kirk Hawkins, *Venezuela’s Chavismo and Populism in Comparative Perspective*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2010).

²¹ Kirk Hawkins ve Cristóbal Rovira Kaltwasser, “The Ideational Approach to Populism”, *Latin American Research Review* 52, no 4 (2017):1-16, DOI: 10.25222/larr.85.

²² Bazı çalışmalarda “Ulusal egemenlik” üçüncü bir yapısal unsur olarak tasvir edilse de, yazarlar bu unsurun “halk-merkezcilik” altında ele alınabileceğini savunmaktadır.

²³ Rooduijn, de Lange ve Brug, “A Populist Zeitgeist?”, 566-567.

²⁴ Mudde, “The Populist Zeitgeist”, 544.

²⁵ Paul Taggart, *Populism*, (Buckingham and Philadelphia: Open University Press, 2000).

²⁶ Mudde & Rovira Kaltwasser, “Exclusionary vs. Inclusionary Populism”, 147.

²⁷ Mudde, “The Populist Zeitgeist”, 544; Hawkins ve Rovira Kaltwasser, “The Ideational Approach”, 3.

süreçlere yansıtılmamakta²⁸, bu durum yalnızca mevcut iktidarın değil müesses nizamın da meşruiyetini ve gayesini sorgulanır kılmaktadır.

İlk bakışta popülizmin elit karşıtı doğasının “popülist iktidar” fikriyle çelişkili olduğu düşünülebilir ancak bu yanlış bir çıkarım olacaktır. Fikirselle yaklaşımına göre popülizmin elit karşıtlığı *ahlaki* sebeplerden kaynaklanmaktadır²⁹. İktidardaki elitler gücü ya da sermayeyi ellerinde tuttukları için değil, bu kaynakları sorumluluğunu üstlendikleri halkın yararına kullanmadıkları için eleştirilmektedir. Dolayısıyla, halk için ve halk adına bu sorumluluğu almayı amaçlamak ya da bu amaç uğruna siyasi rekabette yer almak popülist mantık içinde bir çelişki yaratmamaktadır. Önemli olan, güç ve sermaye sahibi olup olmamak değil, bu gücün ve sermayenin “doğru” ve “ahlaklı” ellerde olmasıdır. Bu yaklaşımla, liderlerin malvarlıkları bir çelişki unsuru değildir, keza onlar gücü kendileri için değil, hizmet etmek istedikleri amaç, dava için kovalamaktadır.

Fikirselle yaklaşım, Laclau'nun eleştirisine katılarak³⁰ popülizmin olağandışılıkla ve mantıksızlıkla ilişkilendirilmesine ya da siyaset teorisi tartışmalarının karanlık köşelerine itilmesine karşı çıkmaktadır. Popülizmin tutarlı ve mantıklı olabileceğini kabul etmekte, ancak Laclau'nun yaklaşımındaki gibi popülizme normatif ve olumlu bir anlam atfetmekten kaçınmaktadır. Popülist ideolojinin eşitlik zinciri (*chain of equivalence*) ya da adlaştırmalar (*nominalisation*) gibi dilsel araçlar kullanılarak söyleme dönüştürüldüğü iddiasını tanımakta, ancak popülizmin “demokrasi eyleminin tam da kendisi”³¹ olduğunu savunacak kadar ileri gitmemektedir. Zira popülizmin, bütünleştiği ana ideolojiye bağlı olarak, hem illiberal eğilimler göstermesi hem de demokratik yapıları kitleler için önem arz eden konuları “siyasileştirme” (*politicization*) yoluyla “düzeltmesi” (*correction*) aynı derecede olasıdır.

Popülizmi bir strateji olarak tanımlayan çalışmalar çoğunlukla aktör ve eylem odaklı bir yaklaşım benimseyerek bu kavramı siyasi gücü elde etmek ya da korumak için kullanılan bir araç olarak görmektedir. Buna göre popülizm, hedef-odaklı (*goal-oriented*) siyasi aktörlerin iktidarı üretmek ve sürdürmek için kullanmayı amaçladıkları; geniş, dolaysız, örgütlenmemiş kitlesel desteği kurumsallaştırabilme gayesiyle referandumlar ve plebisitler gibi düzen-karşıtı ve halk-odaklı siyasi pratikleri destekleyen bir izlemdir³².

²⁸ Ernesto Laclau, *On Populist Reason*, (London: Verso, 2007).

²⁹ Mudde, “The Populist Zeitgeist”, 544.

³⁰ Mudde ve Rovira Kaltwasser, “Exclusionary vs. Inclusionary Populism”, 158.

³¹ Enrique Peruzzotti, “Laclau’s Theory of Populism: A Critical Review,” içinde *Routledge Handbook of Global Populism*, ed. Carlos de la Torre, (New York: Routledge, 2019), 35.

³² Weyland, “Clarifying a Contested Concept”, 14.

Bu noktada önemli olan popülizmin içeriği ya da söylemsel pratikleri değil aldığı örgütsel formdur. Fikirsel yaklaşım ise popülizmin bir strateji olarak benimsenebileceği fikrine karşı çıkmamakla beraber siyasi aktörlere ya da eylemlere odaklanmaz. Bunun yerine, siyasi stratejinin popülist addedildiği noktada bu stratejiye zemin hazırlayan popülist fikirlerin zorunlu olarak bulunduğu kabul eden fikirsel yaklaşım, bu fikirlerin oluşumsal özelliklerini ve yansımalarını tahkikatın temel konusu haline getirir.

Sonuç olarak siyasi akıl yaklaşımı, popülist aklın müesses nizam tarafından sistematik olarak atomize edilen bireylerin taleplerini örgütleyerek seçenler ve seçilenler arasındaki demokratik kanallara işlerlik kazandırdığını savunmaktadır. Buna karşılık stratejik yaklaşım, karizmatik ve otoriter popülist aktörlerin iktidarlarını kısıtlayan kurumsal yapıları kasıtlı olarak yıpratıp, yönetimi kişiselleştirmeleri tehlikesinin altını çizmektedir. Fikirsel yaklaşım ise demokratik “katkı” ya da “tahrip” tartışması çerçevesinde, bu iki yaklaşımın ortasında durmakta ve popülizm ile demokrasi arasındaki ilişkinin belirsiz (*ambiguous*) ve bağlam-bağımlı olduğu tezini savunmaktadır. Buna göre, popülizm ile demokrasi arasında bir karşıtlık ilişkisi kurmak da popülizmi demokrasi nosyonuna eş görmek de doğru değildir. Popülizmin demokratik sistemlerde yaratacağı olası sonuçlar, farklı yapısal ve kurumsal değişkenlerin etkisiyle belirlenecek, karmaşık çıktılardır. Bu nedenle popülizmi, bu kavramla ilişkilendirilen tüm siyasi hareketleri ve aktörleri aynı sepete atacak bir yolla tanımlamaktansa, normatif olmayan (*non-normative*) bir kavramsallaştırmayı tercih etmek daha anlamlı olacaktır.

II. Popülist (Sağ) Söylem ve Avrupa Bütünleşmesi

Birleşik Krallık’ın Avrupa bütünleşmesindeki yeri ve rolü, 1961 yılında Muhafazakar Partili Başbakan Harold Macmillan’ın Avrupa Ekonomik Topluluğu’na (AET) yaptığı üyelik başvurusundan bu yana her daim hararetli tartışmalara konu olmuş; bu başvuruyla resmiyet kazanan ilişkilere yönelik direnç ve eleştiriler hem toplumun hem de siyasi arenanın farklı kesimlerinde kendilerine yer bulmuştur³³. Dolayısıyla Avrupa şüpheciliği kavramının 1980’ler Britanyası’nda doğmuş olması ve Margaret Thatcher’ın Brugge’de yaptığı bir konuşma³⁴ sonrası ün kazanması pek de şaşırtıcı değildir.

Bugün literatürde kullanıldığı haliyle Avrupa şüpheciliği, genel anlamıyla Avrupa bütünleşmesinin seyrine yönelik kaygı ve itirazların

³³ Chris Gifford, *The Making of Eurosceptic Britain*, 2. Baskı, (Farnham: Ashgate, 2014), 1.

³⁴ Margaret Thatcher, “Speech to the College of Europe” (Konuşma, Brugge, Eylül 20, 1988), <https://www.margaretthatcher.org/document/107332>.

tamamını ifade etmektedir³⁵. Bu bağlamda, Avrupa bütünleşmesini ileri taşıyacak kurumsal ya da anayasal süreçleri koşullara bağlayan ancak bir fikir olarak bütünleşmeyi tamamen reddetmekten kaçınan muhalif tutumlar “yumuşak/zayıf Avrupa şüpheciliği” olarak görülürken, Avrupa’nın siyasi ya da ekonomik açıdan bütünleşmesi projesine tamamıyla karşı çıkarak AB üyesi olma ya da üye olarak kalma fikrini en baştan reddeden tutumlar “katı/sert Avrupa şüpheciliği” şeklinde ifade edilmektedir³⁶.

Siyasi aktörlerin Avrupa şüpheciliği yelpazesinde (*spectrum*) aldıkları pozisyon, hem savundukları ideolojilere hem de içinde buldukları siyasi rekabet çerçevesinde yürüttükleri seçim stratejilerine bağlı olarak değişmektedir³⁷. Örneğin, milli egemenliğin bir kısmının ulusüstü bir yapıya devredilmesi, serbest dolaşım kapsamında artması öngörülen iltica ve göçün ulusal kimlikte yaratacağı tahribat, AB’nin dayattığı serbest piyasa ekonomisi ve liberal politikaların sürdürülebilirliği, üye ülkeler arası kaynak paylaşımı ve sosyal adalet gibi etmenlerin biri ya da birkaçı Avrupa şüpheciliğine dayanak sağlayabilmektedir. Öte yandan, Avrupa şüpheciliğinin kapsamı ve şiddeti, siyasi aktörlerin mensubu oldukları seçim sistemine, partiler arası konfigürasyonlara ya da mevcut müttefikler ile rakiplerin Avrupa bütünleşmesi konusunda aldıkları pozisyonlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Tüm bunların ötesinde Avrupa şüphecisi tutumlar dinamik bir yapıya sahip olduklarından zaman içerisinde değişip dönüşebilmektedir³⁸.

Yukarıda belirtilen kısa ve orta vadeli fikrinsel ve kurumsal faktörlerin yanı sıra Avrupa bütünleşmesine yönelik tutumları belirleyen bir diğer unsur Avrupa’nın İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana geçirdiği yapısal dönüşümlerdir. Örneğin, devletlerin Keynesyen politikaları bir kenara bırakmasıyla ve sendikaların etkilerini kaybetmesiyle sermayenin orantısız

³⁵ Paul Taggart, “A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems”, *European Journal of Political Research* 33, no 3 (2003): 366, DOI: 10.1111/1475-6765.00387.

³⁶ Aleks Szczerbiak ve Paul Taggart, “Introduction: Opposing Europe? The Politics of Euroscepticism in Europe,” içinde *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism. Volume 1: Case Studies and Country Surveys*, ed. Aleks Szczerbiak ve Paul Taggart, (Oxford: Oxford University Press, 2008), 7-8.

³⁷ Siyasi partilerde Avrupa şüpheciliğinin ideolojik ve stratejik dayanaklarına ilişkin pek çok vaka incelemesi ve karşılaştırmalı çalışma olmakla birlikte, bu konuda kapsamlı bir derleme için bkz. Cas Mudde, “Sussex v. North Carolina: The Comparative Study of Party Based Euroscepticism”, *Sussex European Institute Working Paper* 23 (2011); Ayrıca bkz. Sofia Vasilopoulou, “Continuity and Change in the Study of Euroscepticism: Plus ça change?”, *Journal of Common Market Studies* 51, no 1 (2013): 153-168, DOI: 10.1111/j.1468-5965.2012.02306.x.

³⁸ Vasilopoulou, “Continuity and Change”, 153.

şekilde güçlenmesine şahit olan emek piyasası; giderek eğitilmiş hale gelen, kadınların katılımıyla ve köyden kente göçün etkisiyle katlanarak büyüyen iş gücüne karşılık giderek düşen ücretler ve kötüleşen şartlar sunan iş piyasası; sosyal güvenlik ağlarının zayıflamasıyla büyüyen gelir eşitsizliği ve sosyal adaletsizlik; otomasyon ve sürdürülebilirlik gibi uluslararası koordinasyon gerektiren, daha önce benzeri görülmemiş sorunlar Avrupa’da hem kamuoyunu hem de siyaseti derinden etkilemiştir. Nitekim, çağdaşlaşma, sanayileşme ve küreselleşme gibi bu yüzyıla has görüngülerin Avrupa’da neden oldukları köklü sosyoekonomik ve sosyokültürel değişiklikler, geleneksel siyasi ayrılıkları³⁹ (*cleavage*) geçersiz kılarak en temel siyasi kavramların, duruşların ve tarafların yeniden tanımlanmasını gerektirmiştir⁴⁰. Sınıf, değer, hak, temsiliyet gibi siyasi retorik ve pratiğin nüvesini oluşturan olguların geçirdiği evrim, mevcut partileri ve seçmenleri değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda yeni siyasi aktörlerin (örneğin, popülist radikal sağ partilerin⁴¹) ortaya çıkmasının önünü açmıştır.

Kriesi ve diğerlerinin iddiasına göre⁴², yukarıda bahsi geçen bu değişiklikler Avrupa bütünleşmesi özelinde iki karşıt grup arasında yeni bir siyasi ayrılığa (*cleavage*) yol açmıştır: Bir tarafta uluslararası rekabete açık sektörlerde çalışan ve mesleki yeterlikleri, yüksek eğitim düzeyleri ve kozmopolit düşünce yapıları sayesinde sınırların ortadan kalkmasına (dolayısıyla artması beklenen ekonomik ve kültürel rekabete) hazır olan “küreselleşmenin (yeni) kazananları”, bütünleşmeyi desteklemektedir. Diğer tarafta düşük eğitim seviyelerine sahip, geleneksel sektörlerde çalışan, kendilerini yoğun biçimde ait oldukları toplumla özdeşleştiren nitelsiz bireyler, “küreselleşmenin (yeni) kaybedenleri” olarak sınırları korumayı ve güçlendirmeyi (*demarcation*) savunmaktadır. Pippa ve Inglehart da benzer bir noktadan yola çıkarak “kültürel geri tepme” tezini ortaya atmışlardır⁴³. Yazarlar bu tezde, ekonomik güvensizliğe dair savları reddetmeden, Avrupalı toplumların küreselleşme ve bütünleşme ışığında deneyimledikleri (ya da deneyimlediklerine inandıkları) değer yargıları değişimine odaklanmışlar; bu toplumların kendi genelgeçer değerlerine yönelik tehdit algılarının, partiler

³⁹ Seymour Martin Lipset ve Stein Rokkan tarafından işveren/işçi, din/devlet, sanayi/tarım, merkez/çevre eksenlerinde ortaya çıktığı öne sürülen geleneksel siyasi ayrılıklar için bkz. Seymour Martin Lipset ve Stein Rokkan, *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*, (New York: Free Press, 1967).

⁴⁰ Liesbet Hooghe ve Gary Marks, “Cleavage Theory Meets Europe’s Crises: Lipset, Rokkan, and the Transnational Cleavage”, *Journal of European Public Policy* 25, no 1 (2018): 109-135, DOI: 10.1080/13501763.2017.1310279.

⁴¹ Hans-Georg Betz, *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*, (New York: Macmillan Press, 1994).

⁴² Hanspeter Kriesi et al., “Globalization and the Transformation of the National Political Space: Six European Countries Compared”, *European Journal of Political Research* 45, no 6 (2006): 921-956, DOI: 10.1111/j.1475-6765.2006.00644.x.

⁴³ Pippa Norris ve Ronald Inglehart, *Cultural Backlash*.

arası rekabeti ve siyasi gündemin odağını kökten değiştiren büyük bir reaksiyona dönüştüğüne işaret etmişlerdir.

Bütünleşme ve sınırları güçlendirme savunucuları arasındaki gerilim yalnızca AB özelinde alınacak kararlara odaklanmaktan ziyade daha makro düzeyde siyasi (egemenlik, temsiliyet), ekonomik (rekabet, işsizlik, eşitsizlik, refah devleti) ve sosyal (kimlik, göç, uyum) konulara temas etmektedir. Öte yandan Maastricht Antlaşması'ndan bu yana hem genişlemeye hem de derinleşmeye devam ederek daha önce benzeri görülmemiş bir ulusüstü kimlik kazanan Avrupa Birliği'nin, bu gerilimin merkezinde olması kaçınılmazdır. Zira, bu ulusüstü kimlik, kurumsal ve yasal düzenlemeleri beraberinde getirmekte, ulus devletlerin ve ulusal hükümetlerin karar alma ve eylem mekanizmalarını (aksi şartlarda kullanılacağından emin olamasak da) sınırlandırmaktadır. Buna karşılık AB organlarının karmaşık, yurttaşlara uzak ve saydam olmayan işleyiş yöntemleri “demokrasi açığı” sorununu büyütmekte ve AB'yi ulusal ve ulus-altı siyasi yapılar karşısında daha güvensiz ve eleştiriye açık hale getirmektedir. Sonuç olarak, Avrupa bütünleşmesi seçimlerde ve halk oylamalarında siyasallaştırılıp, bu konudaki seçmen tutumları giderek önem kazanırken AB'nin ilk dönemlerinde sağlanmış olduğu kabul edilen “ihtiyari uzlaşma”, kaçınılmaz olarak “kısıtlayıcı uyumsuzluk”a evrilmiştir⁴⁴.

Tüm bunların ışığında popülist sağ ideoloji ve Avrupa şüpheciliği arasındaki ilişkiyi iki açıdan ele almak mümkündür. Öncelikle siyasi arenadaki rakiplerine oranla genellikle daha yeni, daha küçük, daha radikal kalan popülist sağ partilerin, Avrupa bütünleşmesi söz konusu olduğunda giderek tırmanan fikrîsel kutuplaşmadan ve anaakım siyasi partilere yönelik artan eleştirilerden faydalanmak istemesi; bu konunun belirginliğini (issue salience) özellikle artırarak, Avrupa bütünleşmesine ilişkin şüpheli tavırları sahiplenmesi (issue ownership) stratejik açıdan oldukça anlamlıdır. Bu tür protesto-temelli popülist partiler mevcut siyasi sistemin aksaklıklarından, kurumsal ve prosedürel işlev bozukluklarından ve siyasi elite yönelik hoşnutsuzluklardan destek ve başarı kazanmaktadır⁴⁵. Özellikle son yirmi yılda ardı ardına gelen ve halihazırda derin tarihsel köklere sahip olan Avrupa şüpheciliğine katalizör görevi gören siyasi, sosyal ve ekonomik krizlerin⁴⁶

⁴⁴ Liesbet Hooghe ve Gary Marks, “A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus”, *British Journal of Political Science* 39, no 1 (2009): 1-23, DOI: 10.1017/S0007123408000409.

⁴⁵ Marianne Kneuer, “The Tandem of Populism and Euroscepticism: A Comparative Perspective in the Light of the European Crises”, *Contemporary Social Science* 14, no 1 (2018): 26-42, DOI: 10.1080/21582041.2018.1426874.

⁴⁶ 2008'de yaşanan Büyük Durgunluk, 2014'te Kıbrıs'ta yaşanan olaylar, 2015 Suriyeli Mülteci Krizi, Yunanistan finansal krizi ve Brexit oylamaları bunlara örnek verilebilir.

yarattığı kritik dönemeçte (*critical juncture*)⁴⁷, popülizm ve Avrupa şüpheciliğinin neredeyse iç içe geçerek aynı madalyonun iki yüzü haline gelmesi şaşırtıcı değildir⁴⁸.

Diğer yandan popülistler, ortak aklın ve sağduyunun savunucusu olarak “sıradan insana” hizmet etme iddiasındadır. Bu hizmet, halkı bürokrasinin ve teknokrasinin ağlarından kurtararak, çoğunlukçu demokrasinin mümkün olan en doğru yoldan uygulamasını gerektirmektedir. Çoğunluğun iyiliği için bir araç olması gereken siyasi iktidarın ahlaki açıdan yozlaşmış, teknik olarak yetersiz ve çoğunluğun çıkarlarına duyarsız bir grup elite bırakılması popülistler için hiçbir yönetim düzeyinde kabul edilebilir değildir. Bununla birlikte, siyasi, ekonomik, bürokratik ya da entelektüel elitlerin ulusal sınırların dışına taşarak Avrupalılaşması, popülist düşüncede idealleştirilmiş ve tektüreleştirilmiş “halk” için çok daha büyük bir tehdit arz eder. Dolayısıyla, söz konusu elitlerin güdümünde ilerleyen Avrupa bütünleşmesi süreci ve bu süreçte ortaya çıkan yerel ya da ulusal siyasi kurumlardan çok daha bürokratik ve teknokratik bir yapıya sahip olan ve hesap verebilirliği oldukça sınırlı AB ve AB kurumları, en az ulusal hükümetler, partiler, şirketler, medya organları kadar şüpheye ve eleştiriye açıktır. Halihazırda çoğunlukçu demokrasiye karşı çoğulcu demokrasiyi savunma eğiliminde olan popülistlerin, “aydınlanmış demokrasiye” evrilmesi beklenirken “aydınlanmış despotizme” dönüşen⁴⁹ AB’yi hedef tahtalarına koymaları kaçınılmazdır.

Avrupa’da popülist sağ siyasi partilerin 1990’lı yıllarda bütünleşme projesinin kendisinden ziyade göçe ve müesses nizama karşı oldukları

⁴⁷ Kneuer, “The Tandem of Populism and Euroscepticism”, 3; Kriesi et al., “Globalization”, 921.

⁴⁸ Avrupa’da elbette ki popülist olmayan Avrupa şüphecileri ve Avrupa şüphecisi olmayan popülistler halen mevcuttur. Ancak son dönemde yapılan ampirik çalışmalar bu iki görüşün giderek yakınsadığını göstermektedir. Bu hususta bkz. Kneuer, “The Tandem of Populism and Euroscepticism”.

⁴⁹ Demokrasi alanındaki çalışmalarıyla ünlü siyaset bilimci Robert Dahl, Maastricht Antlaşması sonrasında yayınladığı çalışmasında AB’nin “aydınlanmış kavrayış” (*enlightened understanding*) ilkesine dayanması gerektiğini, diğer bir deyişle karar alma mekanizmalarının işleyişine ilişkin detaylı bilgiye sahip halklar tarafından alternatif yönetim biçimlerine bilinçli olarak tercih edilen bir demokrasi anlayışıyla sürdürülmesini öngörmüştür. Bkz. Robert A. Dahl, “A Democratic Dilemma: System Effectiveness Versus Citizen Participation”, *Political Science Quarterly* 109, no 1 (1994): 30-31. Buna karşılık, yıllar sonra yaptığı çalışmada Simon Hix, seçmenlere Avrupa düzeyinde karar alıcıları belirleme, denetleme, ödüllendirme ya da cezalandırma imkanı tanımayan, kendi gücü ve yetki alanı karşısında gerçek bir sınırlandırıcı mekanizmaya sahip olmayan AB’nin despotik bir rejime dönüştüğünü iddia etmiştir. Simon Hix, *What's Wrong with the Europe Union and How to Fix It*, (Cambridge: Polity Press, 2008), 85.

bilinmektedir⁵⁰. Bu partiler, Avrupa bütünleşmesinin temelini oluşturan neoliberal politikalara itiraz etmeseler de kültürel himayeciliği savunmuşlar⁵¹, hem egemen bir anlayış olarak ortaya çıkmakta olan homojen Avrupalılık kimliğini hem de AB'nin dayattığı etnik, kültürel ve dinsel çeşitliliği reddetmişlerdir. 2000'lerde bu durum değişmiş, sağ ve sol popülizmin Avrupa bütünleşmesine ilişkin eleştirileri birbirine yakınsar iken⁵² sosyal ve ekonomik himayecilik ve beraberinde büyüme, refah, devlet müdahaleciliği, iktisadi ve parasal milliyetçilik gibi konular, popülist sağın da gündemine girmiştir.

Tüm bu bilgilerin ışığında, UKIP'in ve Nigel Farage'ın sert-Avrupa şüpheci, sağ popülist siyasi aktörler olarak, söylemlerinde AB'yi ve AB kurumlarını, halkın başını çektiği “Biz” kategorisinin *karşısında*, “Onlar” kategorisinde konumlandırımları beklenmektedir. Aynı zamanda bu aktörlerin bir fikir ya da bir süreç olarak Avrupa bütünleşmesini hem sosyoekonomik hem sosyokültürel açılardan çok boyutlu bir yaklaşımla ele almaları öngörülmektedir. Bu noktada UKIP'in ve Farage'ın Avrupa şüpheciliği, bir yandan giderek liberalleşen ve AB kontrolüne bırakılan ekonominin halk üzerinde yaratacağı ilave yük ve baskı, diğer yandan bütünleşmenin getirdiği liberteryan ve kozmopolit değerler ile ulusal düstur arasında ortaya çıkacak çatışmalara odaklanacaktır. AB'nin en tepede bulunduğu müesses nizam yeterince demokratik olmamakla, halka uzaklığıyla, karmaşık yapısıyla eleştirilirken, eleştiriler göç, kimlik, siyaset, hukuk, güvenlik, temsiliyet gibi farklı konulara değinen çok yönlü bir hal alacaktır. Fikirsel yaklaşım çerçevesinde, UKIP ve Farage'ın bu söylemleri de tutarlı ve *kendi içinde* mantıklı bir şekilde kitlelere sunulacak ve zaman içinde bu mantık, Brexit gibi Avrupa temelli bir tartışmada seçmen tabanının (en azından bir kısmının) düşünce sistematığının temel unsuru haline gelecektir. AB gibi gündelik hayat üzerinde büyük etkileri olan, ancak yapısı ve işleyişi açısından bireyin bilişsel ve siyasi yetkinlik seviyesine nispeten uzak bir tüzellik söz konusu olduğunda ve Brexit referandumu gibi ikili (Çıkalım-Kalalım) şeklinde kurgulanarak basitleştirilmiş bir yol ayrımında, bu tutarlı ve kendi içinde mantıklı söylemin kamuoyunda kabulü ve içselleştirilmesi de daha kolay olacaktır.

⁵⁰ Hanspeter Kriesi, “The Mobilization of the Political Potentials Linked to European Integration by National Political Parties” (Avrupa şüpheciliği konferansında sunulan tebliğ, Amsterdam, 2005): 6; aktaran Kneuer, “The Tandem of Populism and Euroscepticism”, 5.

⁵¹ Pippa Norris, *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2005).

⁵² Frank Decker, “Die populistische Herausforderung. Theoretische und ländervergleichende Perspektiven,” içinde *Populismus Gefahr für die Demokratie oder nützliches Korrektiv?*, ed. Frank Decker, (Wiesbaden: Springer VS, 2006): 23; aktaran Kneuer, “The Tandem of Populism and Euroscepticism”, 5.

III. Yöntem ve Veri

Bu çalışmada sunulan ampirik bulgular, çerçeveleme kuramı ışığında MaxQDA yazılımı aracılığıyla tamamlanan nitel içerik analizine dayanmaktadır. Çerçeveleme kuramı, 1970’lerde ortaya çıkmasından bu yana siyasi aktörlerin, medya mensuplarının ve toplumsal hareketlerin söylemlerini incelemekte kullanılan, iletişimsel süreçlere ve bu süreçlerin çıktılarına odaklanan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre çerçeveleme, sosyal gerçekliğin sembolik araçların kullanımı yoluyla (yeniden) inşa edilmesine yarayan dinamik bir dil pratiğidir⁵³. Bu pratikte çerçeveler, gerçekliği tanımak, algılamak, tanımlamak ve etiketlemek suretiyle anlam yaratmaya ve anlamları müzakere etmeye yarayan “yorumlama şemaları” olarak tanımlanmaktadır⁵⁴. Aktörler, çerçeveler aracılığıyla, algılanan gerçekliğin bazı yönlerini öne çıkartarak onları iletişim bağlamında daha belirgin (*salient*) hale getirirler. Bu suretle “ele alınan sorunu tanımlar”, “sorunun nedenlerini tespit eder”, “soruna ilişkin ahlaki yargılarda bulunur” ve “çözümler önerirler”⁵⁵.

Çerçeveler, aynı zamanda fikirsel önceliklerin ve tutumların da bir yansımasıdır. Hem ele alınan konunun tartışmaya dahil edilen ve öne çıkartılan yanlarındaki seçicilik, hem de kurulan nedensellik ilişkileri, aktörlerin inançlarına ve ilkelerine dair ipuçları barındırır. Bu açıdan çerçeveler, aktörlerin savdukları değerler bağlamında eylemlerini gerekçelendirmek ya da başka aktörlere eylem çağrılarında bulunmak için kullandıkları vurgulayıcı araçlardır⁵⁶. Aynı konuları farklı çerçevelerle ele alan aktörler, iletişim süreçlerinde çatışmaya ya da çekişmeye yol açabilir. Öte yandan, aktörlerin birbirleriyle çelişen çerçeveleri, çerçeveler arasında köprü kurma, çerçeveleri inançlar ve değerler açısından güçlendirme, çerçevelerin kapsamını genişletme ya da çerçeveleri dönüştürme vasıtasıyla uyumlu hale getirmeleri mümkündür⁵⁷.

⁵³ Erving Goffman, *Frame Analysis*, (Cambridge: Harvard University Press, 1974); David A. Snow et al., “Frame Alignment Processes, Micromobilization and Movement Participation”, *American Sociological Review* 51, no 4 (1986): 464-481, DOI: 10.2307/2095581; David A. Snow ve Robert D. Benford, “Ideology, Frame Resonance, and Participant Mobilization”, *International Social Movement Research* 1, (1988): 197-218; William A. Gamson, *Talking Politics*, (New York: Cambridge University Press, 1992).

⁵⁴ Goffman, *Frame Analysis*, 21.

⁵⁵ Robert M. Entman, “Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”, *Journal of Communication* 43, no 4 (1993): 52. no 4 (1993): 52. DOI: 10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x.

⁵⁶ Snow ve Benford, “Ideology, Frame Resonance”, 198.

⁵⁷ David A. Snow et al., “Frame Alignment Processes”, 467.

Snow ve Benford tarafından yapılan tanıma göre, çerçeveleme nosyonunun üç temel yapısal ögesi bulunmaktadır⁵⁸. Bu ögelerden “Tanı” (*Diagnosis*), sorunlu görülen ya da değişime ihtiyaç olduğu düşünülen sosyal gerçekliğin tespit edilmesine; “Çözüm” (*Prognosis*), bu sosyal gerçekliğin düzeltilmesi ya da iyileştirilmesi için izlenecek yollara, “Amaç” (*Motivation*), bu süreçte alınacak kararların ya da atılacak adımların arkasında yatan gerekçelere işaret etmektedir. İlk iki öge fikir birliği sağlamaya yönelikken üçüncü öge çerçeveye katılımı artırmak üzere motivasyonel araç görevi görür. Ögeler ne kadar sağlam, tutarlı ve birbiriyle ilişkili olursa, çerçevenin başarılı olma ve kabul görme ihtimali de o kadar artar⁵⁹. Eğer bu ögelerin kapsamı ve içeriği olağandan geniş ise çerçeveler, daha büyük ölçekli jenerik şemalara, diğer bir deyişle “ana (*master*) çerçevelere”⁶⁰ evrilebilirler.

Bu çalışma, Snow ve Benford’un çerçeve tanımından yola çıkarak⁶¹ UKIP’in ve Nigel Farage’ın Brexit’e giden süreçte AB’ye ve Avrupa bütünleşmesine dair söylemlerini nasıl çerçevelediklerini araştırmaktadır. Bu amaçla, partinin ve parti liderinin adına Ocak 2013’ten Aralık 2015’e kadar partinin resmi internet sayfasında paylaşılan bütün belgeler (seçim manifestolarını, söyleşileri, demeçleri ve raporları da kapsayan toplam 65 belge) MaxQDA yazılımı aracılığıyla yazarlar tarafından elle kodlanmıştır. Kodlama için çerçeveleri bir bütün olarak değil, ögelerine ayırarak tanımlamayı öngören bir kod kitabı geliştirilmiştir. Bu kod kitabı, UKIP ve Nigel Farage tarafından kullanılan çerçevelerin *tanı*, *çözüm* ve *amaç* ögelerini Avrupa bütünleşmesinin farklı boyutlarına işaret eden dört tematik başlık (*ekonomi*, *siyaset*, *kültür* ve *hukuk*) altında saptamış, aynı zamanda bu ögeler kapsamında “*Biz*” ve “*Onlar*” kategorilerinde işaret edilen aktörleri de tespit etmiştir⁶². Kodlamalar sonucu tamamlanan analizler takip eden bölümlerde tartışılacaktır.

⁵⁸ Snow ve Benford, “Ideology, Frame Resonance, 199.

⁵⁹ Snow ve Benford, “Ideology, Frame Resonance, 199.

⁶⁰ David A. Snow ve Robert D. Benford, “Master Frames and Cycles of Protest,” içinde *Frontiers in Social Movement Theory*, ed. Aldon Morris ve Carol McClurg Mueller, (Yale University Press, 1992), 133-155.

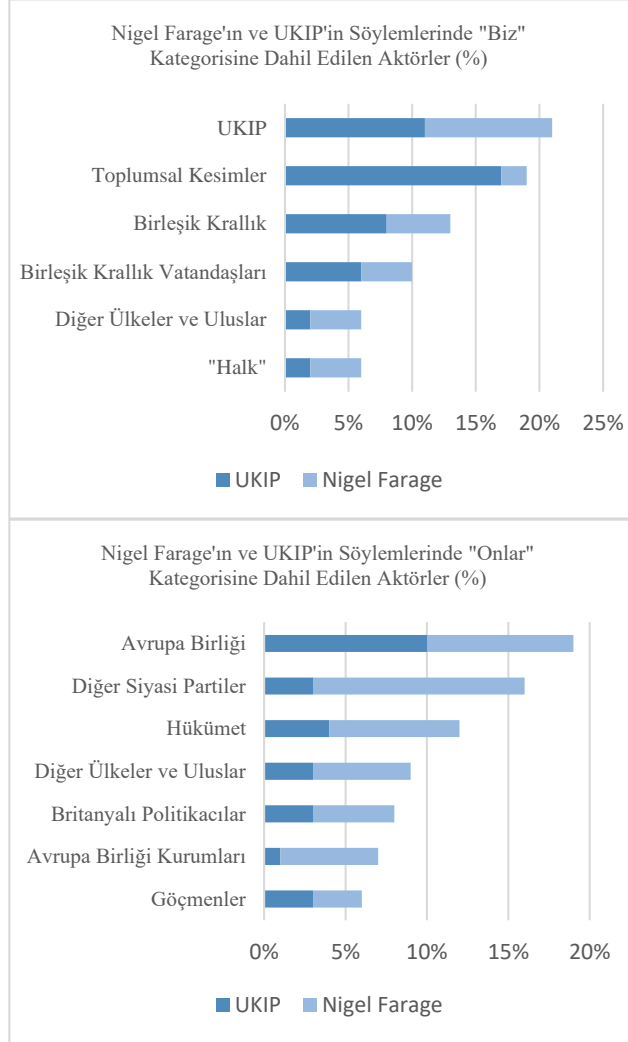
⁶¹ Manuela Caiana ve Nicolò Conti’nin 2014 yılında yayımlanan ve İtalya’daki radikal sağ aktörlerin Avrupa şüpheliğine odaklandıkları araştırmaları da bu çalışmanın esin kaynaklarından biridir. Söz konusu araştırma için bkz. Manuela Caiana ve Nicolò Conti, “In the Name of the People: The Euroscepticism of the Italian Radical Right”, *Perspectives on European Politics and Society* 15, no 2 (2014): 183-197, DOI: 10.1080/15705854.2014.885766.

⁶² Veri setine dahil edilerek kodlanan belgelerin tam listesine ve kod kitabının içeriğine dair detaylar için bkz. Ebru Ece Özbey, “Party-Level Euroscepticism of the The Radical Populist Political Parties in the European Union Member States: The Cases of the United Kingdom Independence Party (UKIP) and the Coalition of the Radical Left (SYRIZA),” Yüksek Lisans Tezi, (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2016).

IV. UKIP’in ve Farage’ın Brexit Söylemlerinde Siyasi Bir Aktör olarak AB’nin Yeri

Siyasi aktörlerin Avrupa Birliği’ne ilişkili söylemlerinde “Birlik”ten ne anlaşıldığı kimi zaman muğlak olabilmektedir. Birlik, bazen bağımsız ve bilinçli, ulusüstü bir siyasi kuruma işaret ederken bazen de bu kurumun arkasında yatan bütünleşme süreçlerini anlatabilmektedir. Bu bölümde, UKIP’in ve Nigel Farage’ın siyasi söylemlerinde yer verdikleri aktörlere ve bu aktörlerin “Biz” ve “Onlar” ayrılığında ait oldukları kategorilere odaklanılacaktır. Söz konusu kategoriler doğrudan dostluk ve düşmanlık ilişkilerine dair kesin yargıları beraberinde getirmemekle birlikte aktörlere atfedilen olumlu ve olumsuz nitelermelere ve söylem aracılığıyla yaratılan kutuplaşmalara dair önemli ipuçları taşımaktadır. Bu noktada amaç AB’ye bir aktör olarak atfedilen önemi ve nitelikleri popülist sağ ideoloji çerçevesinde anlamak ve AB’yi, bulunduğu kategoriye göre, diğer aktörlerin yanında veya karşısında konumlandırmaktır. Popülizmin temelinde yatan manevist ayrımında AB’nin konumlandırıldığı nokta başlı başına önemlidir. Diğer yandan UKIP’in ve Farage’ın kendileri ve diğer aktörler, özellikle de AB, için inşa ettiği kimlikler bir sonraki bölümde Avrupa bütünleşmesine karşı öne sürülen argümanların da temelini oluşturmaktadır.

Yapılan kodlamalar ışığında, UKIP’in ve Farage’ın “Biz” ve “Onlar” kategorilerine dahil ettikleri aktörler Figür 2’de gösterilmektedir.

Figür 2. Farage'ın ve UKIP'in Söylemlerinde "Biz" ve "Onlar" Kategorileri⁶³ (%)

Buna göre, UKIP'in ve Farage'ın söylemlerinde "Biz" kategorisinde öncelikle partinin kendisine işaret edildiği görülmektedir ancak burada iki noktanın özellikle vurgulanması gerekmektedir. İlk olarak, UKIP'e yönelik

⁶³ Bu figürde, işaret edilen tüm aktörlerin yalnızca %5'ine ya da daha fazlasına denk gelen gruplar belirtilmiş olup, bu gruplar "Biz" kategorisi için kodlanan toplam 2654 segmentin yaklaşık %74'üne, "Onlar" kategorisi için kodlanan toplam 1965 segmentin yaklaşık %77'sine tekabül etmektedir. Yapılan kodlamalarda tekrar eden zamirler dikkate alınmamış, yalnızca doğrudan işaret edilen aktörler kodlamaya dahil edilmiştir.

referansların yoğunluğu, partinin seçim vaatlerinin detaylı olarak ele alındığı uzun seçim manifestolarından kaynaklanmaktadır. İkincisi, bu referanslarda partiden sık sık halkla bütünleşik, seçmenlerin hizmetinde, insanların bağ kurmaktan ve desteklemekten gurur duyacakları bir oluşum gibi bahsedilmektedir. Diğer bir deyişle UKIP, genel iradenin mutlak tezahürü olarak betimlenmektedir. Parti üyeleri ve temsilcileri de halkın içinden yükselen, kariyer ve güç kaygısı gütmeyen, çoğunluğun iyiliğine hizmet etmek için kolları sıvamış bireyler olarak tasvir edilmektedir. Sonuç olarak bu başlık, aşağıda değinilen diğer başlıklar gibi, Britanyalılar açısından dışlayıcı değil, bilakis, isteyen her Birleşik Krallık vatandaşının kendini ait hissedebileceği şekilde kurgulanmıştır.

UKIP ve Farage’a göre, “Biz” kategorisinde partiden sonra gelen ve özellikle parti adına paylaşılan dökümanlarda ağırlıklı olarak görülen ikinci grup, toplumsal kesimlerdir. Burada bahsedilen grup, işçileri, memurları, polisleri ve askerleri, emeklileri, gençleri, evsizleri, küçük işletme sahibi yatırımcıları ve daha pek çok kesimi kapsayan, “adil ve dürüst” insanlar topluluğudur. Bu insanlar, modern zamanların en kötü ekonomik krizi karşısında geçim sıkıntılarıyla boğuşan, diğer siyasetçiler tarafından sürekli hezimete uğratılan ve bu sebeple gerek sokağa çıkarak gerekse siyasi arenada doğal bir hak arayışı mücadelesi sürdüren kişiler olarak anlatılmaktadır.

Toplumun farklı kesimlerine yönelik referansların yanı sıra, UKIP’in ve Farage’ın hem Birleşik Krallık’a hem de Britanyalılara ya da “halka” (“*The People*”) yaptığı daha genel göndermeler de “Biz” kategorisinde önemli bir yer tutmaktadır. Birleşik Krallık, gurur duyulacak köklü bir tarihe sahip, dünya sahnesinde saygın bir ülke olarak tasvir edilirken, Britanyalılar şefkatli, ilgili ve güçlü bir ulus olarak görülmektedir. Bu bağlamda, sağduyulu ve akılselim Britanya halkının ülkenin sınırları, AB’yle ilişkilerin geleceği, egemenlik ve benzeri konularda karar verme yetisine ve hakkına sahip olduğunun altı çizilirken, seslerini kısma çalışan diğer aktörleri bertaraf ederek ülkenin kontrolünü ele almaları öngörülmektedir.

Diğer ülkeler ve uluslar zaman zaman “Biz” kategorisi altında yapılan referanslara konu olsalar da, UKIP’in ya da Farage’ın uluslararası ya da bölgesel dayanışmaya özellikle vurgu yaptıklarını söylemek pek mümkün değildir. Bu başlığı bir kenara bırakırsak, hem partinin hem de parti liderinin kurgusuna göre “Biz” inşasında ağırlıklı olarak (toplumun farklı kesimleri ve “halk” başlıklarını da dahil edersek) Birleşik Krallık vatandaşlarına, Birleşik Krallık’a ve bu iki unsurla bir bütün olarak görülen UKIP’e yer verilmektedir. Bu geniş ve müphem anlatım da, ABD’de görülen “MAGA” (*Make America Great Again*, Yeniden Büyük Amerika) ve “Önce Amerika” (*America First*)

türü söylemlere benzer şekilde, “Biz” ve “Onlar” arasındaki farkı ortaya koyarken, Biz’e dahil olmayı oldukça kolaylaştırmaktadır.

UKIP’in ve Farage’ın söylemlerinde kendileriyle özdeşleştirmekten ziyade karşılarında konumlandıkları aktörlerin başında AB gelmektedir. Buna göre AB, Avrupalıların “demokratik haklarını hiçe saymaktan gocunmayan”, “sürekli genişleme peşinde koşan” ve üyeliği Birleşik Krallık için “bir servete mal olan” bir kulüptür. Söylemlerde, şişirilmiş bir imparatorluk, elit güdümlü bir proje ya da zoraki süper devlet gibi ifadelerle tanımlanan bu yapının düşüşte olduğunun sık sık altı çizilmekte ve Birleşik Krallık’ın en kısa sürede bu işbirliğinden kendini kurtarması salık verilmektedir. Benzer bir şekilde AB kurumları da Britanya kültürünü karalayıp, ülkeyi aşağılayan, bütünleşme projesinin manipülatif ve halktan uzak lokomotifleri olarak tasvir edilmektedir.

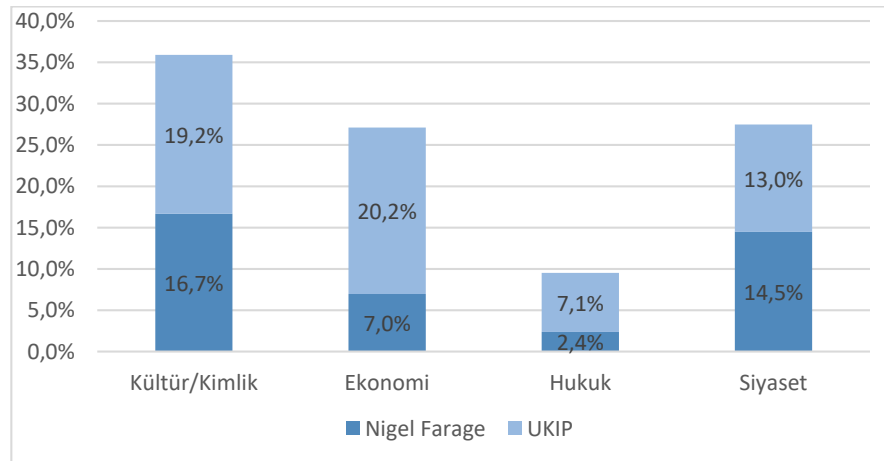
UKIP’in ve Farage’ın eleştirilerinden payını alan bir diğer grup da rakip siyasi partiler ve politikacılarıdır. “Sıradan insanlarla ve taban örgütlenmeleriyle bağlarını koparmış”, “halka verdikleri sözleri tutamamış” ve “günlük hayatın gerçekliğinden bihaber” partilerin şişirilmiş yetkilerle bir siyasi balon içinde kendi çıkarlarını kovaladıkları dile getirilmektedir. Bu partiler altında siyaset yapan kişilerse “hiç gerçek bir işe sahip olmamış”, “sokaktaki insanla empati kurmaktan aciz”, şehrli kariyer siyasetçileri olmakla itham edilmektedir. Dolayısıyla bu partilerin ve siyasetçilerin kurdukları hükümetlerin, genel iradeye kulak vermek ya da halka kendi kaderleri üzerine söz hakkı tanımak yerine kendilerinin ya da işbirlikçilerinin menfaatlerine hizmet eden çarkların dönmeye devam etmesi için uğraş verdikleri beyan edilmektedir.

“Biz” başlığı altında bahsi geçen gruplar genellikle geniş ve sınırları belirsiz ifadelerle tasvir edilirken, “Onlar” olarak kurgulanan kategoride aktörlerin daha belirgin tanımlarla ve bireylerin kendi değerlendirmeleri kapsamında kolayca karşıya konumlandırabilecekleri ve eleştirebilecekleri bir şekilde anlatıldıkları saptanmıştır. “Onlar” kategorisindekiler, bir yandan göçmenler gibi çok kolay gözlemlenecek, halka yabancı hedefleri diğer yandan Avrupa Birliği gibi çok geniş, kapsamlı ve de biraz da gizemli başlıkları içermektedir. Keza, vatandaşların kendi siyasi, ekonomik ve kültürel değerlendirmelerinde memnuniyetsiz olabilecekleri her grubun ve her kurumun da UKIP ve Farage tarafından “Onlar” kategorisine konulduğu görülmektedir. Bu durumda, Birleşik Krallık hükümetinin tarım politikasından memnun olmayan bir vatandaş, UKIP’in ve Farage’ın söylemlerine göre, “Onlar” olarak AB’den başlayıp, doğru kararlar almayan hükümeti, bu kararların alınması için çalışmayan yoz ve ahlaksız siyasetçileri, bu konuda çalışmak isteyenlere engeller çıkaran diğer ülkeleri ve işlerin

yoluna girmesine engel olan Avrupa Kurumlarını koyabilecektir. Bu da, Avrupa şüpheciliği vasıtasıyla sınırları mümkün olduğunca muğlak ve geniş bir oy kitlesine seslenmeye, düzen karşıtı anlatılar ve politikalar yürütmeye çalışan toplayıcı (*catch-all*) bir parti olarak UKIP'in işini kolaylaştıracaktır.

V. UKIP'in ve Farage'in Brexit Söylemlerinde Söylemsel Çerçevesel

UKIP'in ve Nigel Farage'in söylemlerinin analizinde Avrupa bütünleşmesinin farklı boyutlarına değinildiği ve eleştirilerde dört temaya da referanslar yapıldığı görülmektedir (Figür 3). Radikal popülist sağda görülen Avrupa şüpheciliğinin genel kanının aksine karmaşık ve çok boyutlu olduğunu ortaya koyan bu dağılımda, UKIP ve Farage'in Brexit ve Avrupa konularında en çok işledikleri, üzerinde en çok durdukları temayı referansların yaklaşık %36'sına tekabül eden *Kültür/Kimlik* oluşturmaktadır. Bunun ardından yaklaşık %27'lik oranlarla *Ekonomi* ve *Siyaset* temaları gelmekte, son olarak *Hukuk* teması ise yaklaşık %10 ile dördüncü sırada yer almaktadır. Hem *Kültür/Kimlik* hem *Siyaset* temalarında parti ve lider arasında benzer bir yaklaşım görülürken, *Ekonomi* ve *Hukuk* konularına parti dökümanlarında daha çok yer verildiği, parti liderinin bu konulardan nispeten daha az bahsettiği anlaşılmaktadır.

Figür 3. Farage ve UKIP için Yapılan Kodlamaların Tematik Dağılımı (%)
Kodlanan Toplam Pasaj Sayısı: 559

Bu dört temada kurulan söylemler yapısal öğelerine ayrılıp detaylıca incelendiğinde, ortaya üç ana çerçeve altında toplam on iki alt çerçeve çıkmaktadır. (Tablo 1).

Tablo 1. Nigel Farage ve UKIP Örneğinde Brexit Söylemlerinde Ana ve Alt Çerçeveler

		Ana ve Alt Çerçeveler		
		<i>AB Üyeliğinin Faydaları/Maliyetleri</i>	<i>Ulusal Egemenlik</i>	<i>Britanya Kimliği</i>
Tematik Boyutlar	<i>Siyaset</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ AB Enerji Politikası ➤ AB Ortak Balıkçılık Politikası ➤ AB Ortak Tarım Politikası 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ AB'nin (Ulusüstü) Kurumsal Yapısı ➤ Savunma ve Güvenlik 	
	<i>Ekonomi</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ AB Üyelik Maliyeti ➤ Ekonomi Politikaları ➤ Ticari İlişkiler ve Anlaşmalar 		
	<i>Kültür /Kimli</i>			<ul style="list-style-type: none"> ➤ Çokkültürlülük ve Genişleme ➤ Göç
	<i>Hukuk</i>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kanun Yapma Yetkisi ➤ Yargı Yetkisi 	

UKIP ve Farage tarafından kullanıldığı tespit edilen toplam on iki çerçevenin yapısal öğeleri, diğer bir deyişle *tanı*, *çözüm* ve *amaç* başlıkları altında söylemde yer verilen savların tamamı, aşağıda yer alan tablolarda ayrıntılı bir şekilde gösterilmektedir. Bütünleşmenin kültürel boyutuna odaklanan Tablo 2'de açıkça görüldüğü üzere, göç ve kimlik konularının sorunsal tanıları Avrupa bütünleşmesi ve AB üzerinden kurgulanmış ve çözüm olarak da Brexit temelli söylemlerle iletişim kurulmuştur. Bütünleşme sürecinde zamanla ortaya çıkan hareket serbestisi, ulusüstü kimlik inşası ve mültecilerle sığınmacılara yönelik ortak politikalar, UKIP ve Farage için hem kaynakların paylaşımı ve kamu güvenliği gibi alanlarda büyük sorunları hem de Britanya kültürü ve kimliği açısından tehditleri beraberinde getirmektedir. Ülke topraklarının yabancılar için kullanımı, kamu hizmetlerinin üstüne binen ek yük, işgücü piyasasında artan haksız rekabet ve Britanya toplumuna entegre olmayı reddeden, suça meyilli yabancılar, mavi yakalılar ve dezavantajlı gruplar başta olmak üzere tüm Britanyalılara ve homojen

Britanya kültürüne tehlike teşkil etmektedir. Bu noktada diğer Avrupa üyeleri, AB’ye aday ülke vatandaşları ya da Britanya’ya göç veren diğer uluslar arasında kesin bir ayırım yapmayan parti ve parti lideri, göçe tamamıyla karşı olmasalar da Birleşik Krallık’ın göç alanında kontrol sahibi, ülkeye gelecek ve topluma karışacak kitleler açısından da seçici olmasını öngörmektedir. Britanya kamuoyu zaten tarihsel olarak da Avrupalı kimliği konusunda en mesafeli duran ve kimlik inşasında önceliği yerelliğe veren yaklaşımlar benimsediğinden, bu boyutun artan göç ve yabancı karşıtlığı ile de harmanlarak yoğun olarak kullanılması çok da şaşırtıcı değildir.⁶⁴

Tablo 2. UKIP’in ve Farage’ın Brexit Söylemlerinin Kültürel Boyutu

Tanımlanan Çerçeve	Tanımlanan Çerçeve Öğeleri		
Göç	T a n ı m l ı	T1: Artan göç, sınırlı kaynaklar üzerinde fazladan baskı oluşturmaktadır.	
		T2: Artan göç, kamu hizmetlerini ve refah devletini zora sokmaktadır.	
		T3: Artan göç, Britanya işgücü piyasasını olumsuz yönde değiştirmektedir.	
		T4: Kontrolsüz göç, vatandaşların güvenliğini tehlikeye atmaktadır.	
		T5: Kontrolsüz göç, Britanya kültürü için tehdit oluşturmaktadır.	
	Ç ö z ü m	Ç1: Niteliksiz işler için göçmenlik beş yıla sınırlandırılmalıdır.	
		Ç2: Yeni göçmenler için sosyal yardımlara ve ücretsiz sağlık hizmetlerine erişim sınırlandırılmalıdır.	
		Ç3: 1951 Cenevre Sözleşmesi hükümleri uygulanmalıdır.	
		Ç4: Avusturalya’dakine benzer, puanlamaya dayalı bir göç sistemi benimsenmelidir.	
		Ç5: AB tarafından dayatılan açık kapı politikasına son verilmelidir.	
	A m a ç	A1: Kamu hizmetlerinde vatandaşlara öncelik tanınmalıdır.	
		A2: Yabancılardan önce Britanyalıların kamu hizmetlerine erişebildiklerinden emin olunmalıdır.	
		A3: Hem ülkenin kendisi hem de toplum ıslah edilemez yabancı suçlulara karşı korunmalıdır.	
	Çokkültür-lülük ve Genişleme	T a n ı m l ı	T1: Birbirinden çok farklı olan kuzey ve güney Avrupa ülkeleri AB çatısı altında bütünleşerek aynı şekilde hareket etmeye zorlanmaktadır.
			T2: Çokkültürlülük, Britanya toplumunda endişe verici dönüşümlere yol açmaktadır.
T3: Britanya bir başka oluşumun bayrağında bir yıldız olmaktan çok daha fazlasıdır; ortak marşa, pasaporta, bayrağa, paraya sahip olmaya zorlanmamalıdır.			
T4: AB’nin Türkiye gibi ülkeleri de içine alacak şekilde genişlemesi gelecekte bu sorunların büyümesine yol açacaktır.			

⁶⁴ Ash, Timothy Garton. “Is Britain European?”, *International Affairs* 77, no. 1 (2001): 1-13.

	Ç ö z ü m	Ç1: AB'yle ilişkiler, dışarıdan, bağımsız bir devlet olarak sürdürülmelidir.
	A m a ç	A1: Ülkenin kontrolü geri alınmalı, Britanya kimliği ve kültürü korunmalıdır.

Brexit söyleminde önemli bir diğer konu ise bütünleşmenin ekonomi boyutu olarak ortaya çıkmaktadır. Tablo 3'te görüldüğü üzere, bu boyut kapsamında Britanya'nın yaşadığı ulusal ve vatandaşların yaşadığı ekonomik zorlukların tanıları Avrupa ile ilişkilendirilmiş, Avrupa Birliği'nin giderek büyüyen ekonomik sorunları çözme konusunda insiyatif kullanmadığı ve önceliğinin belli birkaç ülkenin çıkarlarını gözetmek olduğu söylemi geliştirilmiştir. AB'ye ödenen üyelik ücreti başta olmak üzere ekonomisi görece zayıf AB üyelerine yapılan yardımlar, AB içi ticarete görülen dengesizlik ve bağımlılık, Avrupalı işçilere uygulanan açık-kapı politikası ve üçüncü ülkelerle yapılacak ticari anlaşmalara yönelik kısıtlar Farage'm ve UKIP'in tespit ettiği sorunlardan bazılarıdır. Bu noktada AB dışında yer alan ve ekonomi politikalarını kendi belirleyen bir Britanya'nın, özellikle ABD başta olmak üzere Britanya ekonomisine katkı sağlayacak tüm taraflarla yeni ve kapsamlı ilişkiler geliştirerek ekonomik bağımsızlığını yeniden kazanacağı ve küresel piyasalara yeniden katılarak hak ettiği yere geleceği vurgulanmaktadır.

Tablo 3. UKIP'in ve Farage'ın Brexit Söylemlerinin Ekonomik Boyutu

Tanımlanan Çerçeve	Tanımlanan Çerçeve Öğeleri	
Ekonomi Politikaları	<i>Tanı</i>	T1: AB, Almanya hegemonyasında büyük bankalar, işletmeler ve sermayedarlar tarafından yönetilmektedir.
		T2: AB'nin ekonomi politikaları Güney Akdeniz'de bulunan Euro Bölgesi ülkelerinde sefaletle neden olmaktadır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: Avrupalı işçiler için uygulamada olan açık-kapı politikası hemen sonlandırılmalıdır.
		Ç2: Britanyalı işverenler Britanyalı işçilere öncelik vermeleri için teşvik edilmelidir.
		Ç3: Vergiler yeniden düzenlenmeli, özellikle Katma Değer Vergisi belirli tüketim maddelerinden tamamen kaldırılmalıdır.
	<i>Amaç</i>	A1: Ekonomi politikalarında karar alma yetkisi Britanya'ya geri verilerek işgücü piyasası ulusallaştırılmalı ve Britanyalıların vergi yükü azaltılmalıdır.

Ekonomik Maliyetler	<i>Tanı</i>	T1: AB üyeliği Britanyalılara günlük yaklaşık 50 milyon sterline mal olmaktadır. T2: Güney Avrupalı Eurozone ülkelerine verilen mali destekler ve AB dışına yapılan yardımlar Britanyalılara ek masraflar çıkarmaktadır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: AB'den ayrılarak üyelik masraflarından tasarruf edilmeli, tasarruf edilen miktar Ulusal Sağlık Sistemi'ne aktarılmalıdır.
	<i>Amaç</i>	A1: Britanyalıların hakkı olan sermaye AB ve üye devletler için değil, Britanyalılar için kullanılmalıdır.
Ticari İlişkiler ve Anlaşmalar	<i>Tanı</i>	T1: AB üyeleri ve Birleşik Krallık arasında süregelen ticari ilişkiler dengesizdir ve Britanyalıların zararındır. T2: Britanya, AB tarafından kısıtlanmakta olup, üçüncü taraflarla bağımsız ticari ilişkiler geliştirmekten men edilmektedir.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: AB'yle üyelik ilişkisi sonlandırılmalı, yeni bir ticaret anlaşması yapılmalıdır. Ç2: Özellikle ABD başta olmak üzere Britanya ekonomisine katkı sağlayacak tüm taraflarla yeni ve kapsamlı ekonomik ilişkiler geliştirilmelidir.
	<i>Amaç</i>	A1: Britanya ekonomik bağımsızlığını yeniden kazanarak küresel piyasalara yeniden katılmalı ve hak ettiği yere gelmelidir.

Siyasi boyutta ise yine AB'nin kurumsal yapısından hareketle bir egemenlik söylemi ön plandadır (Tablo 4). UKIP'e göre AB, bir ticaret bloğu olmaktan ziyade kimseye hesap vermeyen pan-Avrupacı elitlerin kontrolünde bir “Birleşik Avrupa Devletleri”⁶⁵ projesine evrilmiştir ve Britanya'da hayatın her alanını etkileyen önemli konularda halkın söz hakkını gasp etmektedir. AB üyesi bir Britanya'nın siyasi anlamda egemen olmadığı, faydalı politikalar geliştirmek isteyen karar alıcıların hareket alanlarının AB tarafından kısıtlandığı tanısından hareketle, Savunma ve Güvenlik, Enerji, Balıkçılık ve Tarım politikalarında AB siyasetinin bir parçası olmanın Britanya için faydadan çok zarar getirdiği ve bu alanlarda gerekenin ulusal politikalar uygulama iradesinin ve kapasitesinin geliştirilmesi olduğu savunulmuştur.

⁶⁵ UKIP, *Create an Earthquake*, 2014 Avrupa Parlamentosu Seçim Manifestosu, (2014): 3-4.

Tablo 4. UKIP'in ve Farage'ın Brexit Söylemlerinin Siyasi Boyutu

Tanımlanan Çerçeve	Tanımlanan Çerçeve Öğeleri	
AB'nin (Ulusüstü) Kurumsal Yapısı	<i>Tanı</i>	T1: AB'nin yönetimi, denetlenemeyen, kontrol edilemeyen, pan-Avrupacı bürokratik elitlere bırakılmıştır.
		T2: Britanyalılar AB karşısında egemenliklerini kaybetmişlerdir.
		T3: Britanyalı politikacıların ülkenin istikbali üzerinde söz hakları ve kontrolleri kalmamıştır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: Britanya üzerindeki AB hakimiyeti sona ermelidir.
<i>Amaç</i>	A1: Britanya'nın özerklik ve özyönetim hakları geri alınmalıdır.	
Savunma ve Güvenlik	<i>Tanı</i>	T1: AB politikaları barışı değil, güç kullanımını, ayrışmayı ve karşıtlığı teşvik etmektedir.
		T2: AB, üye ülkeleri tehlikeye atan genişlemeci ve müdahaleci savunma ve güvenlik politikaları benimsemektedir.
		T3: AB, haddinden fazla sınırdışı faaliyetlerde bulunmakta, dış çatışmalara müdahil olmaktadır.
		T4: Ne AB çatısı altında bir ordu kurulması, ne de Britanyalı askerlerin bu AB komutası altında faaliyet göstermesi kabul edilemez.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: Güvenlik ve savunma politikaları AB hükümlerinden bağımsız, ulusal düzeyde geliştirilmelidir.
	<i>Amaç</i>	A1: Ülkenin her türlü dış politika hedefi özerk ve bağımsız olmalıdır.
A2: Britanya dış politikada Anglosakson ülkelerle bağlarını yeniden güçlendirmelidir.		
A3: Ülke dışında (özellikle Orta Doğu'da) barış teşvikleri çatışmalara doğrudan müdahil olunmadan devam etmelidir.		
AB Enerji Politikası	<i>Tanı</i>	T1: AB'nin dayattığı yenilenebilir enerji gereksiz ve masraflıdır.
		T2: AB'nin dayattığı rüzgar türbünlerinin inşası Britanya topraklarına zararlıdır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: Yenilenebilir enerji sübvansiyonları geri alınmalıdır.
		Ç2: Rüzgar veya güneş enerjisi yerine kömür yakıtlı elektrik santrallerini tercih edilmelidir.
	<i>Amaç</i>	A1: Enerji üretiminde vatandaşlara yüklenen maliyetler azaltılmalıdır.
		A2: Britanya'nın doğal güzellikleri özensiz politikalara karşı korunmalıdır.
		T1: ABOBP başından beri Britanya'nın ekonomik çıkarlarına zarar vermektedir.

AB Ortak Balıkçılık Politikası (ABOBP)	<i>Tanı</i>	T2: ABOBP, Britanya'nın balıkçılık endüstrisini tahrip etmekte ve çevreye zarar vermektedir.
		T3: ABOBP, Afrika denizlerinde çevresel tahribatlara neden olmaktadır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: ABOBP hemen sonlandırılmalıdır.
	<i>Amaç</i>	A1: Britanyalı balıkçıların çıkarları korunmalı ve ön planda tutulmalıdır.
A2: Balıkçılık politikaları yerel ve ulusal düzeylerde kararlaştırılmalıdır.		
AB Ortak Tarım Politikası (ABOTP)	<i>Tanı</i>	T1: ABOTP, tarımla ilgili lüzumsuz düzenlemeleri beraberinde getirmektedir.
		T2: ABOTP, Britanyalı vergi mükelleflerinin mali yükünü artırmaktadır.
		T3: ABOTP, üçüncü ülkelerle olan tarım ürünleri ticaretini kısıtlamaktadır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: ABOTP hemen sonlandırılmalıdır.
		Ç2: Küresel düzeyde nakdi yardımlar rafa kaldırılmalı, bunun yerine ticaret engelleri kaldırılarak ticaret hacmi artırılmalıdır.
		Ç3: Küresel adaletsizlik ve yoksullukla savaşta müdahaleci olmayan politikalar benimsenmelidir.
	<i>Amaç</i>	A1: Britanyalı çiftçilerinin çıkarları korunmalı ve ön planda tutulmalıdır.
		A2: Tarım politikaları yerel ve ulusal düzeylerde kararlaştırılmalıdır.

Son olarak, Tablo 5'te ele alınan çerçevelerde hukuk söz konusu olduğunda Farage'ın ve UKIP'in Britanya'nın kanun yapma ve yargı alanlarında yetkilerinin AB tarafından kısıtlanmasına odaklandıkları görülmektedir. Topluluk Yöntemi'ni demokrasi karşıtı bir uygulama olarak nitelendiren ve Britanya ile AB yargı sistemleri arasındaki uyumsuzluklara dikkat çeken parti ve parti lideri, Britanyalı kanun yapımcıların ve uygulayıcıların yeniden bağımsızlık ve güç kazanabilmeleri için AB kurumlarına olan bağımlılığın derhal sona erdirilmesini talep etmektedir.

Tablo 5. UKIP'in ve Farage'ın Brexit Söylemlerinin Hukuki Boyutu

Tanımlanan Çerçeve	Tanımlanan Çerçeve Öğeleri	
Kanun Yapma Yetkisi	<i>Tanı</i>	T1: "Topluluk Yöntemi" üye ülkelerin çıkarlarını gözetmeyen, anti-demokratik ve bir yöntemdir.
		T2: Avrupa Komisyonu'nun kanun teklif etme, değiştirme ya da yürürlükten kaldırma haklarına sahip olması kabul edilemez.
		T3. Avrupa Parlamentosu'nda görev alan Britanyalı vekillerin mevzuat oluşturma ya da mevcut mevzuatı gözden geçirme yetkileri sınırlandırılmıştır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: Britanya kendi kanunlarını kendi meclisinde yapabilir hale getirilmelidir.
<i>Amaç</i>	Ç2: Katılımı ve hesap verebilirliği artıracak, daha doğrudan bir demokrasi oluşturulmalıdır.	
Yargı Yetkisi	<i>Tanı</i>	T1: Avrupalı hakimlerin Britanyayı ilgilendiren kanunlar ve kararlar üzerinde haddinden fazla yetkileri bulunmaktadır.
		T2: Avrupa polis ve jandarma kuvvetlerinin Britanya'da konuşlanması Britanya'nın yargı bağımsızlığını tehlikeye atmaktadır.
	<i>Çözüm</i>	Ç1: Birleşik Krallık, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'yle olan bağlarına son vermeli, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi şartlarına uymaya devam etmelidir.
		Ç2: Birleşik Krallık, Avrupa Tutuklama Müzekkeresi'ne katılımını sona erdirmelidir.
	<i>Amaç</i>	A1: Britanya yargı sistemi yeniden Britanya kontrolü altına alınmalıdır.
		A2: Britanya, Brüksel'in dayattığı yasalardan, direktiflerden, yasal süreçlerden ve takiplerden kurtarılmalıdır.

Hukuk konusunun söylemlerde en az işlenen konu olmasının iki önemli sonucu bulunmaktadır. İlk olarak, bu teknik ve nispeten uzmanlık gerektiren tema ile çok uğraşılması ve kültür/kimlik ve siyaset gibi herkesin kolayca dahil olabileceği konulara odaklanılması katılım ve erişimi arttırmıştır. Keza, referandumun basit bir Evet/Hayır sorusuna indirgenmesi de farklı hukuki ilişkilere dair tartışmaları referandum sonrası Brexit müzakerelerine ertelemiştir. İkinci sonuç olarak, bu temada kapsamlı bir tartışmanın hayata geçirilmemesi hukuki konularda büyük bir belirsizlik yaratmış ve Brexit sonrası AB ile yapılan müzakerelerin ve ortaya çıkan farklı modellerin kamuoyu nezdinde bir türlü benimsenilememesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Brexit yanlısı oy kullananların bile AB'den çıkmanın hukuki sonuçları

konusunda bilgisiz kalmaları ve bir türlü kendilerine sunulan farklı anlaşmalar konusunda uzlaşmamaları da sonuçta AB ile hiç bir anlaşma yapamadan ve zor yoldan çıkışa zorlamıştır. Keza, hukuki tema altında sorun olarak ortaya konulan unsurların çözümleri de Brexit sonrası AB ile olan ilişkileri ve devam eden müzakereleri de etkileyecek şekildedir. Örneğin, *Britanya, Brüksel'in dayattığı yasalardan, direktiflerden, yasal süreçlerden ve takiplerden kurtarılmalıdır* şeklinde formüle edilen amaç, AB ile Birleşik Krallık arasında yapılacak anlaşmalarda sorun çözmek için yetkili merci belirlenmesi konusunda bir engel teşkil etmektedir. AB'nin yetkili merci olarak Avrupa Birliği Adalet Divanı'nı tercih etmesi, Birleşik Krallık kamuoyu ve karar vericilerinin bir kısmı için sorun olmakta ve müzakerelerin neredeyse tamamen durmasına yol açmaktadır.

Avrupa bütünleşmesinin farklı boyutlarında kurulan toplam on iki söylemsel çerçeve masaya yatırıldığında Brexit öncesi süreçte üç meselenin yoğun ve devamlı bir şekilde öne çıkartıldığı görülmektedir. Geçmişten geleceğe devam eden bir fikir, bir proje olarak AB söz konusu olduğunda UKIP ve Farage tarafından ısrarla vurgulanan ve alt çerçevelerin kümelenme biçimlerinden yola çıkılarak ve tümevarımlı mantıkla ana çerçeveler olarak tanımlanan bu meseleler *AB Üyeliğinin Faydaları/Maliyetleri, Ulusal Egemenlik ve Britanya Kimliği* olarak tespit edilmektedir.

Partinin ve parti liderinin bu çerçeveler altında hem rasyonel hesaplamalarla olgusal gerçeklere hem de ahlaki ve manevi açıdan subjektif aksiyomlara yer verdiklerini söylemek mümkündür. Örneğin, *AB Üyeliğinin Faydaları/Maliyetleri* altında savunulan argümanlarda ortaklığın ekonomik ve siyasi getirilerine/götürülerine odaklanılmış, AB ile ilişkilerinde köklü birtakım değişiklikler öngörülürken objektif olarak daha iyi, daha güçlü, daha zengin bir Birleşik Krallık yaratmak bir amaç olarak ortaya konmuştur. Öte yandan, AB ve Birleşik Krallık arasındaki yetki ve egemenlik paylaşımından yola çıkarak *Ulusal Egemenlik* çerçevesinde bütünleşmeyi eleştiren UKIP'in ve Farage'in, bu ikili yapının doğasına, geleceğine ya da Britanyalılar için ne anlam ifade ettiğine dair gerçekleri zaman zaman kendi görüşleri ekseninde esnettikleri görülmektedir. Keza *Britanya Kimliği* altında dile getirilen savlar da bir iyilik-kötülük kıyasıyla kurgulanmakta ve gerçekte olandan ziyade olduğu düşünülen ya da olabilecek gelişmelere odaklanmaktadır.

Söz konusu ana ve alt çerçeveler, Britanya vatandaşlarına tutarlı ve kendi içinde mantıklı gelecek şekilde, uzun süre içerisinde, gündelik konularla bağlantılı, bireylerin tecrübeleri üzerine kurgulanan bir söylem olarak UKIP ve Farage tarafından kullanılmış ve yaygınlaştırılmıştır. UKIP'in ve Farage'ın zaman zaman abartıyla, komplo teorileriyle ya da saptırılmış gerçeklerle iç içe geçen tanıları ve uygulabilirliklerden -en azından UKIP hükümette yer alana

kadar- emin olamayacağımız çözüm önerileri, Avrupa bütünleşmesinin farklı boyutlarında pek çok konuya değinmekte olup, vatandaşların endişelerine, korkularına ve beklentilerine ayna tutmaktadır. Bu bağlamda AB'yi ve AB kurumlarını, savunucusu oldukları halkın tam karşısında, diğer politikacıların, siyasi partilerin ve yabancı ülkelerin yanında konumlandırılan parti ve parti lideri, planlandığından çok farklı bir yöne evrilen ve geleceğine dair hiç umut taşımadıkları bu bütünleşme projesinden temelli ayrılmayı zorunlu görmektedir. Bütünleşme projesini değiştirip dönüştürmekle ilgilenmeyen; potansiyel olarak daha iyi, daha adil, daha demokratik bir AB fikrine soğuk bakan; diğer üye ülkelere Birleşik Krallık'ın yolundan gitmelerini salık verseler de AB'nin akıbetini umursamayan UKIP ve Farage, yalnızca ülkenin bağımsızlığa kavuşmasını ve gelecekte -AB devam etsin ya da etmesin- tüm siyasi oluşumlarla kendi koyduğu koşullarla ilişki kurmasını istiyor gibi görünmektedir. Bu noktada AB'den ayrılmak tek ve nihai amaç olarak ileri sürülürken, UKIP ve Farage, sağ popülist ideolojide kendini gösteren sert Avrupa şüpheciliğinin tipik ve güçlü temsilcileri olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç

Brexit referandumu süreci ve ortaya çıkan sonuç, Avrupa bütünleşmesini destekleyen Britanyalılar ve birçok Avrupalı için tatsız ve beklenmedik bir gelişme olmuştur. Referandumu takip eden süreçte de AB ile yapılan müzakerelerin iç siyasetin bir parçası haline gelmesi ve kırk yılı aşkın süredir devam eden ortaklık ilişkisine rağmen karşılıklı güvene ve tavize dayalı, yapıcı bir anlaşmanın ortaya çıkmaması, yaşanan hayalkırıklığını pekiştirmenin ötesinde Avrupa bütünleşmesinin geleceği tartışmalarını da güçlendirmiştir.

Bu süreçte, özellikle de Brexit referandumu öncesinde, siyaset yapış tarzı, kişisel skandalları ve zaman zaman açıkça provakasyona varan tutumları nedeniyle Nigel Farage hep göz önünde olmuştur. Ancak, gerek Farage'ın gerekse de lideri olduğu UKIP'in söylemlerinin kapsamlı analizi hep ihmal edilmiş, biçeme ilişkin gösterilen merak, söylemin içeriğine yönelik ilginin önüne geçmiştir. Hem Britanya'da hem de Avrupa'nın geri kalanında popülizm ve Avrupa şüpheciliği kavramları, yükselişe geçen meydan okuyucu partilerin ve siyasetçilerin de etkisiyle, giderek popülerleşirken, bu konular üzerine yapılan pek çok analizde, siyaset bilimi alanında uzun yıllardır devam eden derin ve kapsamlı kuramsal tartışmalar ihmal edilmiştir. Bu olgulara 2000'li yıllarda ortaya çıkan, yeni siyasi patolojiler gibi davranan, bu olguların sağ ve sol ideolojilerdeki ya da farklı coğrafyalardaki tezahürlerini ve tarihsel gelişimlerini göz ardı eden söz konusu analizler, doğal olarak

indirgemeci ve basitleştirici kavramsal ve teorik yaklaşımlar sergileme hatasına düşmüştür. Özellikle UKIP gibi sağ popülist, Avrupa şüpheci siyasi partileri itibarsızlaştıran, Farage gibi siyasetçileri ise Brexit gibi konularda bir günah keçisine ya da şakaya dönüştüren bu yaklaşımlar, oylarını anaakım partilerden bu yöne kaydıran ve sayıları gittikçe artan seçmenlerin gündemlerindeki konuları ve destek verdikleri politika önerilerini anlamayı imkansız kılmıştır.

Bu çalışmada amaçlanan, popülizmin popülerliği tuzağına düşmeden, farklı kuramsal ve kavramsal yaklaşımları dikkate alarak UKIP özelinde gözlemlenen popülist Avrupa şüpheci sağ siyaseti Brexit örneği üzerinden yöntemsel bir katkıda bulunarak analiz etmektir. Bu amaçla, UKIP ve parti lideri Nigel Farage’ın, bir fikir ya da süreç olarak Avrupa bütünleşmesine ilişkin konuları nasıl “çerçevelediği” popülizm literatüründe son yıllarda giderek ağırlık kazanan fikrinsel kavramsal yaklaşım bağlamında ampirik olarak değerlendirilmiş ve sonuçları tartışılmıştır. Aynı zamanda UKIP’in ve Farage’ın söylemlerinde AB’ye bir siyasi aktör olarak nasıl yer verdiklerine de odaklanan çalışma, popülizmin ve Avrupa şüpheciliğinin iç içe geçen söylemsel pratiklerine ışık tutmuştur. Sonuç olarak bu çalışma, Brexit sürecinde tespit edilen ana ve alt söylemsel çerçevelerin, AB’yi bir aktör olarak parti, halk ve ülke açısından bir karşıtlık ilişkisiyle ele alırken, Avrupa bütünleşmesinin farklı boyutlarında pek çok konuya değindiklerini ve çoğunlukla *kendi içinde* tutarlı, karmaşık yapısal unsurlardan oluştuklarını ortaya koymuştur. Bu çıktılarla, özellikle sağ siyasi partilerin popülist ve Avrupa şüpheci söylemlerinin kamuoyu nezdinde nasıl karşılandıklarını ve oluşum, gelişim ve yayılma süreçlerini daha iyi kavramak konusunda bir katkıda bulunmak hedeflenmiştir. Brexit süreci boyunca yaşanan olumsuzlukların farklı şekillerde ve boyutlarda tekrarlanmaması için bu tür bilgi ve tecrübe birikimlerinin faydalı olacağı düşünülmekte ve gerek sunulan kavramsal ve kuramsal yaklaşımın gerekse de yöntemsel çerçevenin hem başka örneklerde hem de mukayeseli çalışmalarda temel olması önerilmektedir.

Kaynakça**Kitaplar**

- Betz, Hans-Georg. *Radical Right-Wing Populism in Western Europe*, New York: Macmillan Press, 1994.
- Gamson, William A. *Talking Politics*, New York: Cambridge University Press, 1992.
- Gifford, Chris. *The Making of Eurosceptic Britain*, 2. Baskı, Farnham: Ashgate, 2014.
- Goffman, Erving. *Frame Analysis*, Cambridge: Harvard University Press, 1974.
- Hawkins, Kirk. *Venezuela's Chavismo and Populism in Comparative Perspective*, Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
- Hix, Simon. *What's Wrong with the Europe Union and How to Fix It*, Cambridge: Polity Press, 2008.
- Hofstadter, Richard. *The Age of Reform: From Bryan to FDR*, vol. 95, New York: Vintage, 1955.
- Kazin, Michael. *The Populist Persuasion: American History*, Ithaca: Cornell University Press, 1995.
- Laclau, Ernesto. *On Populist Reason*, London: Verso, 2007.
- Lipset, Martin & Stein Rokkan. *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*, New York: Free Press, 1967.
- Mudde, Cas. *Populist Radical Right Parties in Europe*, Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- Norris, Pippa. *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*, Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Norris, Pippa ve Ronald Inglehart, *Cultural Backlash: Trump, Brexit, and Authoritarian Populism*, Cambridge University Press, 2019.
- Postel, Charles. *The Populist Vision*, New York: Oxford University Press, 2007.
- Taggart, Paul. *Populism*, Buckingham and Philadelphia: Open University Press, 2000.

Kitap Bölümleri

- de la Torre, Carlos. "Global Populism: Histories, Trajectories, Problems, and Challenges." İçinde *Routledge Handbook of Global Populism*, ed. Carlos de la Torre, 1-28. New York: Routledge, 2019.
- Marsh, David. "Populism and Brexit." İçinde *Authoritarian Populism and Liberal Democracy*, ed. Ivor Crewe ve David Sanders, 73-86. Palgrave Macmillan, 2020.

- Mudde, Cas. “An Ideational Approach.” İçinde *The Oxford Handbook of Populism*, ed. Cristóbal Rovira Kaltwasser, Paul Taggart, Paulina Ochoa Espejo ve Pierre Ostiguy, 27-47, Oxford: Oxford University Press, 2017.
- Panizza, Francisco. “Introduction: Populism and Mirror of Democracy.” İçinde *Populism and Mirror of Democracy*, ed. Francisco Panizza, 1-31. London: Verso, 2005,
- Peruzzotti, Enrique. “Laclau’s Theory of Populism: A Critical Review,” İçinde *Routledge Handbook of Global Populism*, ed. Carlos de la Torre, 31-43, New York: Routledge, 2019.
- Rovira Kaltwasser, Cristóbal, Paul Taggart, Paulina Ochoa Espejo ve Pierre Ostiguy. “Populism: An Overview of the Concept and the State of the Art.” İçinde *The Oxford Handbook of Populism*, ed. Cristóbal Rovira Kaltwasser, Paul Taggart, Paulina Ochoa Espejo ve Pierre Ostiguy, 1-24. Oxford: Oxford University Press, 2017.
- Snow, David A. ve Robert D. Benford. “Master Frames and Cycles of Protest.” İçinde *Frontiers in Social Movement Theory*, ed. Aldon Morris ve Carol McClurg Mueller, 133-155, Yale University Press, 1992.
- Szczerbiak, Aleks ve Paul Taggart. “Introduction: Opposing Europe? The Politics of Euroscepticism in Europe.” İçinde *Opposing Europe? The Comparative Party Politics of Euroscepticism. Volume 1: Case Studies and Country Surveys*, ed. Aleks Szczerbiak ve Paul Taggart, 1-15, Oxford: Oxford University Press, 2008.

Makaleler

- Ash, Timothy Garton. “Is Britain European?”, *International Affairs* 77, no 1 (2001): 1-13. DOI: 10.1111/1468-2346.00174.
- Browning, Christopher. “Brexit Populism and Fantasies of Fulfilment”, *Cambridge Review of International Affairs* 32, no 3 (2019): 222-244, DOI: 10.1080/09557571.2019.1567461.
- Caiania, Manuela ve Nicolò Conti. “In the Name of the People: The Euroscepticism of the Italian Radical Right”, *Perspectives on European Politics and Society* 15, no 2 (2014): 183-197. DOI: 10.1080/15705854.2014.885766.
- Dahl, Robert A. “A Democratic Dilemma: System Effectiveness Versus Citizen Participation”, *Political Science Quarterly* 109, no 1 (1994): 23-34.
- Entman, Robert M. “Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”, *Journal of Communication* 43, no 4 (1993): 51-58. DOI: 10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x.

- Hawkins, Kirk ve Cristóbal Rovira Kaltwasser, "The Ideational Approach to Populism", *Latin American Research Review* 52, no 4 (2017):1-16. DOI: 10.25222/larr.85.
- Hooghe, Liesbet ve Gary Marks, "A Postfunctionalist Theory of European Integration: From Permissive Consensus to Constraining Dissensus", *British Journal of Political Science* 39, no 1 (2009): 1-23. DOI: 10.1017/S0007123408000409.
- . "Cleavage Theory Meets Europe's Crises: Lipset, Rokkan, and the Transnational Cleavage", *Journal of European Public Policy* 25, no 1 (2018): 109-135. DOI: 10.1080/13501763.2017.1310279.
- Jagers, Jan ve Stefaan Walgrave. "Populism as Political Communication Style: An Empirical Study of Political Parties' Discourse in Belgium", *European Journal of Political Research*, 46, no 3, (2007), 319-345. DOI: 10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x.
- Kneuer, Marianne. "The Tandem of Populism and Euroscepticism: A Comparative Perspective in the Light of the European Crises", *Contemporary Social Science* 14, no 1 (2018): 26-42. DOI: 10.1080/21582041.2018.1426874.
- Kriesi, Hanspeter, Edgar Grande, Romain Lachat, Martin Dolezal, Simon Bornschieer ve Timotheos Frey. "Globalization and the Transformation of the National Political Space: Six European Countries Compared", *European Journal of Political Research* 45, no 6 (2006): 921-956. DOI: 10.1111/j.1475-6765.2006.00644.x.
- Moffitt, Benjamin ve Simon Tormey. "Rethinking Populism: Politics, Mediatization and Political Style", *Political Studies* 62, no 2, (2014): 381-397. DOI: 10.1111/1467-9248.12032.
- Mudde, Cas. "The Populist Zeitgeist", *Government and Opposition* 39, no 4 (2004): 541-563, DOI: 10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x.
- . "Sussex v. North Carolina: The Comparative Study of Party Based Euroscepticism", *Sussex European Institute Working Paper* 23 (2011).
- Mudde, Cas ve Cristóbal Rovira Kaltwasser. "Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America", *Government and Opposition* 48, no 2, (2013): 147-174. DOI: 10.1017/gov.2012.11.
- Rooduijn, Matthijs, Sarah L. de Lange ve Wouter van der Brug. "A Populist Zeitgeist? Programmatic Contagion by Populist Parties in Western Europe", *Party Politics* 20, no 4 (2014): 563-575, DOI: 10.1177/1354068811436065.
- Snow, David A., E. Burke Rochford, Jr., Steven K. Worden ve Robert D. Benford. "Frame Alignment Processes, Micromobilization and Movement Participation", *American Sociological Review* 51, no 4 (1986): 464-481. DOI: 10.2307/2095581.

Snow, David A. ve Robert D. Benford. “Ideology, Frame Resonance, and Participant Mobilization”, *International Social Movement Research* 1, (1988): 197-218.

Stavrakakis, Yannis. “Discourse Theory in Populism Research”, *Journal of Language and Politics* 16, no 4 (2017): 523-534. DOI:10.1075/jlp.17025.sta.

Taggart, Paul. “A Touchstone of Dissent: Euroscepticism in Contemporary Western European Party Systems”, *European Journal of Political Research* 33 (2003): 363-388. DOI: 10.1111/1475-6765.00387.

Vasilopoulou, Sofia. “Continuity and Change in the Study of Euroscepticism: Plus ça change?”, *Journal of Common Market Studies* 51, no 1 (2013): 153-168. DOI: 10.1111/j.1468-5965.2012.02306.x.

Weyland, Kurt. “Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics”, *Comparative Politics* 34, no 1 (2001): 1-22. DOI: 10.2307/422412.

İnternet Kaynakları ve Diğer Kaynaklar

European Parliament. “2019 European Election Results”, Erişim Tarihi: Aralık 20, 2019, <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/en/united-kingdom>

Kriesi, Hanspeter. “The Mobilization of the Political Potentials Linked to European Integration by National Political Parties.” Avrupa şüphçiliği konferansında sunulan tebliğ, Amsterdam, 2005.

Özbey, Ebru Ece. “Party-Level Euroscepticism of the The Radical Populist Political Parties in the European Union Member States: The Cases of the United Kingdom Independence Party (UKIP) and the Coalition of the Radical Left (SYRIZA).” Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 2016.

UKIP. *Create an Earthquake*, 2014 Avrupa Parlamentosu Seçim Manifestosu, (2014): 1-8.

UK Parliament. <https://www.parliament.uk>.

Thatcher, Margaret. “Speech to the College of Europe.” Konuşma, Brugge, Eylül 20, 1988. <https://www.margarethatcher.org/document/107332>.

